

**T.C
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ**

PSİKOLOJİ, İNSAN BİLİMLERİ VE FELSEFE

**“HİPERAKTİF ÇOCUKLARIN(7-12 YAŞ)
SORUNLARININ ÇÖZÜMLENMESİNDE VE
AKADEMİK BAŞARISINDA AİLE
TUTUMLARININ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZER ÖZTÜRK

051106101

İstanbul, Ekim 2008

**T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ**

PSİKOLOJİ, İNSAN BİLİMLERİ VE FELSEFE

**“HİPERAKTİF ÇOCUKLARIN(7-12 YAŞ)
SORUNLARININ ÇÖZÜMLENMESİNDE VE
AKADEMİK BAŞARISINDA AİLE
TUTUMLARININ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan:
ÖZER ÖZTÜRK**

051106101

**Danışman Öğretim Üyesi:
Yrd. Doç. Dr. Bayhan ÜGE**

İstanbul, Ekim 2008

TEZ ONAY SAYFASI

TARİH: ../../.....

T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

.....ait.....

.....adlı çalışma, jürimiz tarafından

.....Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan .....
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye.....
Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye.....
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı hazırlama sürecinde, söylediğimiz her sözde, yaptığımız her iş de , bize öğretmenlik etmiş kişilerin payları vardır. Şimdi, bugüne kadar bana bir şeyler öğretmiş, öğrenmeme katkıda bulunmuş herkese teşekkür etmek istiyorum. İlk öncelikli olarak tez danışman hocam Yrd. Doç Dr. Bayhan Üge ve Nilgün Öngider hocalarıma katkılarından ve yardımlarından dolayı çok teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca Yrd. Doç. Dr. Oktay Aydın Hocama yardımlarından ve katkılarından dolayı çok teşekkür etmek istiyorum. Araştırmanın bulgular bölümünde bana yardımcı olan Dr. Özgür Şimşek'e çok teşekkür etmek istiyorum. Çapa Tıp Fakültesi, Psikiyatri servisi görevlilerine, Davranış Bilimleri Merkezi görevlilerine, Özel Marmara İlköğretim Okulu öğretmenlerine yardımlarından ve katkılarından dolayı teşekkür etmek istiyorum. Adlarını burada tek tek belirtmesem de bana bir şeyler öğretmiş, güzel yaşantılar paylaşmış bütün yakınlarıma, öğretmenlerime, arkadaşlarıma çok teşekkür etmek istiyorum, sağlıklar, esenlikler diliyorum.

Özer ÖZTÜRK
Ekim 2008

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacını; hiperaktif çocukların, okul başarılarına ve gelişimlerine etki eden, ailesel faktörlerin incelenmesi oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında, öğrenci ve ailelerini tanımak amacıyla, “Kişisel Bilgi Formu”, “Anne-Baba Tutum Ölçeği”, “Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmış; kendileri ve anne-babaları hakkındaki tüm veri hem çocuklardan hemde anne-babalarından alınmıştır.

Çalışmanın bulgularına göre; kız öğrenciler, erkek öğrencilerden dersleri konusunda daha başarılı bulunmuş olup, öğrencilerin başarı durumları, anne-babalarının evli olup olmamalarına göre değişmemiştir. Anne-babanın çalışma ya da eğitim durumları, çocuklarının akademik başarı düzeylerini etkilememiş, ancak her ikisinin de artan yaşı, çocuklarının ders başarısı ile, pozitif yönde korelasyon içinde bulunmuştur. Diğer taraftan araştırma sonuçlarına göre, gerek annenin, gerekse babanın demokratik tutumunun, çocuğun yüksek akademik başarısı ile ilişkisi saptanmıştır. Tutum, boyutlarına göre değerlendirildiğinde ise, anne-babanın sağladığı psikolojik özerklik boyutunun, hem kız hem de erkek öğrencilerin okul başarılarına katkı sağladığı bulunmuş olup, buna ek olarak annelerin kabul/ilgi boyutunda aldıkları yüksek puanların, erkek değil ama kızların ders başarıları ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Diğer taraftan Dikkat Eksikliği ve Hiperaktif Bozukluğu (DEHB) olan çocukların algıladıkları, ebeveynlerinin evlilik durumları ve aile sorunları ise, derslerini etkilememiştir.

Sonuç olarak; anne-babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranışların önemi, bir kez daha bu çalışma ile ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmadan elde edilen bulgular, diğer araştırma bulguları çerçevesinde tartışılmış, ileride yapılacak benzer amaçlı çalışmalar için de faydalı olacağı düşünülen öneriler sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER

- Hiperaktif
- Okul başarısı
- Tutum
- Çocuğun Davranışı
- Anne – Baba Tutumu

ABSTRACT

The primary purpose of this study is to examine the family factors; affecting the academic achievement and development of the hyperactive children.

“Personal Information Form”, “Parent Attitude Scale” and “Family Affairs Evaluation Scale” were used to learn about the students and their families while gathering the data; all the data about the students and the parents were received from both the children and their parents.

According to the findings of the study, the female students are more successful than male students in their courses, however the achievement level of the students wasn't predicated on their parents' being married or being divorced. The parents' education levels or working conditions, didn't affect the children's academic achievement, however there was a positive correlation between the parents' ages and the children's achievement level; as the parents get older, the achievement level of the children increases. On the other hand, in line with the findings of the study, the democratic attitudes of the parents, are found to be relational with the children's higher academic achievements. On consideration of the dimensions of the attitudes, the level of autonomy provided by the parents, contribute to the academic achievement of both male and female students. In addition to this, the mothers' getting high points on care/concern dimension, was found to be interrelated with the female students' academic achievement. The children's perception of the marriage contentment and family affairs, didn't affect their academic achievement.

As a conclusion; this study once more, puts forth the importance of the parents' attitudes and behaviours to their children, for consideration. Moreover, the findings of the study were discussed within the framework of other studies' findings, and proposals that are believed to be beneficiary for the similar future studies, were provided.

KEYWORDS

- Hyperactivity
- Academic achievement
- Attitude
- Behaviour
- Parents Attitude

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM-1-.....	
GİRİŞ.....	1
1.1. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanımı.....	1
1.2. Hiperaktivitenin üç ana belirtisi nedir?.....	2
1.3. Araştırmanın problemi	5
1.4. Araştırmanın Amacı	6
1.5. Araştırmanın önemi.....	6
1.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	7
1.7. Varsayımlar.....	8
1.8. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	8
1.9. Tanımlar.....	8
1.7.1. Tutum.....	8
1.7.2. Hiperaktivite.....	9
1.8. Kısaltmalar.....	11
BÖLÜM -2- YÖNTEM.....	12
2.1. Araştırmanın Modeli.....	12
2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	12
2.3. Veri Toplama Araçları.....	12
2.3.1. Bireysel Bilgi Toplama Formu.....	13
2.3.2. Anne-Baba Tutum Ölçeği.....	13
2.3.3. PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği.....	15
2.4. Verilerin Toplanması.....	15
2.5. Verilerin Analizi.....	16
2.6. İlgili Araştırmalar.....	16
2.6.1. Anne-Baba-Çocuk İlişkisi ve Önemi.....	16

2.6.2. Anne-Baba Açısından Bakıldığında Çocuk Sahibi Olma.....	18
2.6.3. Anne-Baba Tutumlarının Çocuk Gelişimine Etkilerinin Araştırılmasının Başlangıcı.....	19
2.6.4. Baumrid' in Sınıflaması.....	20
2.6.5. Maccoby ve Martin' in (1983) Sınıflamaya Katkıları.....	21
2.6.6. Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Diğer Kavramsal Katkılar.....	21
2.6.7. Ebeveyn Tutumu – Okul Başarısı İlişkisi İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	22
2.6.8. Anne-Baba Tutumu ve Anne-Babanın Okula İlgisi Arasındaki İlişki.....	23
2.6.9. Tutum-Psikososyal Olgunluk-Başarı İlişkisi.....	24
2.6.10. Kız ve Erkek Öğrencilerin Tutum ve Akademik Başarı Bağlamında Cinsiyete Bağlı Farklar.....	25
2.6.11. Annelik-Babalık Rollerini.....	25
2.6.12. Anne-Baba Olmanın Getirdiği Farklar.....	26
2.6.13. Anne-Baba Uyumu.....	27
2.6.14. Anne-Çocuk, Baba-Çocuk İlişkileri; Eşler Arasındaki İlişkilerden Aynı mı Etkilenir?.....	28
2.6.15. Anne-Babanın Sosyo-Ekonomik Düzeyi.....	28
BÖLÜM -3- BULGULAR VE YORUM.....	30
3.1. Bireysel Bilgi Toplama Formu Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	30
3.2. Anne – Baba Tutum Ölçeği Sonucunda Elde Edilen Bulgular.....	33
3.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Sonucunda Elde Edilen Bulgular	41
BÖLÜM -4- SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	85
4.1. Sonuçlar.....	85
4.2. Tartışma.....	88
4.3. Öneriler.....	95
KAYNAKLAR.....	96
EKLER.....	106
ÖZGEÇMİŞ.....	117

TABLolar LİSTESİ
Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı
Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı
Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Evde Beraber Yaşadığı Kişilere Göre Dağılımı
Tablo 4: Araştırmaya Katılanların Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı
Tablo 5: Araştırmaya Katılanların Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı
Tablo 6: Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 7: Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 8: Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 9: Annenin Çalışma Durumuna Göre Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 10: Annenin Çalışma Durumuna Göre Kabul İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 11: Annenin Çalışma Durumuna Göre Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 12: Babanın Çalışma Durumuna Göre Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 13: Babanın Çalışma Durumuna Göre Kabul İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 14: Babanın Çalışma Durumuna Kontrol Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 15: Annesi Gibi Davranma Eğiliminin Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 16: Annesi Gibi Davranma Eğiliminin Kabul ve İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 17: Annesi Gibi Davranma Eğiliminin Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 18: Babası Gibi Davranma Eğiliminin Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 19: Babası Gibi Davranma Eğiliminin Kabul ve İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 20: Babası Gibi Davranma Eğiliminin Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 21: Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Psikolojik Özellikler Kabul ve İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 22: Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Kabul ve İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 23: Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 24: Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 25: Araştırmaya Katılanların Anne Baba Tutumlarına İlişkin Algı Durumları Dağılımı
Tablo 26: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 27: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 28: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 29: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 30: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 31: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 32: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 33: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 34: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 35: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 36: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 37: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 38: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 39: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 40: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 41: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 42: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Babanın Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 43: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Babanın Çalışıp Çalışmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 44: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Babanın Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 45: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Babanın Çalışma Durumuna İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 46: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 47: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 48: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 49: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 50: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 51: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 52: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 53: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 54: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 55: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 56: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 57: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 58: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 59: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 60: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 61: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 62: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 63: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 64: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 65: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 66: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgili Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 67: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 68: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 69: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 70: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 71: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 72: Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 73: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgili Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 74: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 75: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 76: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 77: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 78: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 79: Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 80: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 81: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 82: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 83: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 84: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 85: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 86: Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 87: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 88: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 89: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 90: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 91: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 92: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 93: Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 94: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 95: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 96: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 97: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 98: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 99: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 100: Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 101: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi
Tablo 102: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi
Tablo 103: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi
Tablo 104: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 105: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 106: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 107: Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 108: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi
Tablo 109: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi
Tablo 110: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi
Tablo 111: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 112: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 113: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 114: Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları
Tablo 115: Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 116: Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 117: Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutunun
Tablo 118: Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları Başarısızlığı Anneden saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 119: Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 120: Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 121: Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Anne babanın Evli olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 122: Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Anne babanın Evli olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 123: Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Anne babanın Evli olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 124: Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 125: Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 126: Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 127: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçlar
Tablo 128: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 129: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 130: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 131: Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Çocukların Hobisi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 132: Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Çocukların Hobisi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçlar
Tablo 133: Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutunun Çocukların Hobisi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 134: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 135: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 136: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev kadınlığını Reddetme Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
Tablo 137: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

BÖLÜM I

GİRİŞ:

Aşırı hareketlilik olarak dilimize çevrilmiş olan hiperaktivite kelimesini son birkaç yıldır halkımız sıkça duymaya ve kullanmaya başladı. Ancak hiperaktivite konusunda kulaktan duyma, yalan yanlış bilgilerin aileyi yanlış yönlendirmesi engellenemedi. Hiperaktivite nedir? Ne Değildir ? Belirtileri nelerdir ve nasıl tedavi edilir? Tüm bu soruların bilimsel gerçekler ışığında doğru cevaplarını aramak ve bulmak gerekmektedir. Bu anlamda şimdiye kadar yapılmış bir çok araştırma vardır. Yapılan bu araştırmalardan da yola çıkılarak” Hiperaktif çocukların sorunlarının çözümlenmesinde ve akademik başarılarının artmasında, aile tutumlarının, anne ve babanın yaşı, eğitim durumları, ekonomik durumu ve evlilik durumlarının etkilerinin olup olmadığı araştırılmak istenmiştir. Hiperaktif çocukların sorunları denilince, hiperaktivite farklılığından kaynaklanan (özellikle eğitim öğretimde ortaya çıkan farklılıklar) kastedilmektedir. Araştırmada Hiperaktif çocukların “Akademik başarıları ve karşılaştıkları sorunlar” **bağımlı değişken** olarak, ve bu iki faktörü etkileyen anne-babanın yaşı, eğitim durumu, sosyo ekonomik durumları, evlilik durumları ve farklı anne baba tutumları ise **bağımsız değişken** olarak belirlenmiştir. Geniş anlamıyla ciddi bir toplumsal sorun olan bu durumu görmemezlikten gelmek, yokmuş gibi kabul etmek ya da “biz de çocuk iken böyleydik” diyerek geçiştirmeye çalışmak aslında bu çocuklara yapabileceğimiz en büyük haksızlık olacaktır. Şurası unutulmamalıdır ki; hiperaktivite konusunda son yıllardaki çabalara karşın halkımız arasında ciddi bir bilgi eksikliği vardır. Hatta bu konuda detaylı bilgi sahibi olmaları gereken eğitimcilerin bazılarının ortaya koydukları tutumları anlamak mümkün değildir (Madi,B.,1989).

1.1. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun (DEHB) Tanımı:

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) aşırı hareketlilik, kısa dikkat süresi ve dürtüsellik ile karakterize bir bozukluktur. Çocukluk çağının en sık rastlanan rahatsızlıklarından birisi Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğudur (DEHB). Okul öncesi çocukluktan başlayıp yetişkin yaşamda da değişik bulgularla devam etmektedir. (Aysev, 2001; Ercan, Aydın 1999).

Dikkat eksikliği hiperaktivite/aşırı hareketlilik bozukluğu, çocuğun “yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan aşırı hareketlilik, ataklık ve dikkat sorunları” olarak tanımlanmaktadır.

1.2. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun Üç Ana Belirtisi Nedir?

Hiperaktivite çocuğun sadece yaramazlık sorunu değildir. Her yaramaz çocuğun hiperaktif olduğunu söylemek mümkün değildir. Aslında temel yanlış bu tıbbi durumun adını tam olarak bilmemekte yatmaktadır (Semerci. B. , Turgay. A. , 2000). Tam adıyla Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan çocuklarda üç ana belirtisinin belirli oranlarda görüldüğü tıbbi bir sorundur. Dikkat eksikliği hiperaktivitenin birinci ana belirtisi aşırı hareketliliktir. Bu çocuklar yaşlarıyla kıyaslandığında onlardan daha hareketli olmalarıyla dikkat çekerler. Adeta yorulmak bilmezler, sürekli hareket halindedirler. Ev içinde koşuşturur, yükseklere tırmanır, dolap tepelerinde gezerler. Bir motor tarafından sürülüyor gibidirler. Bir kısmı bu derece de hareketli olmayabilir. Ancak bir yerde oturması beklendiğinde kısa bir süre dahi oturamazlar. Kıpır kıpırdırlar, elleri dursa ayakları durmaz. Dur ve yapma sözünden anlamazlar (Yazgan,Y., 2002).

İkinci ana belirti dikkat eksikliğidir. Esasen bu çocuklarda en çok gizli kalan yön de budur. Hiperaktif çocukların büyük kısmı dikkatlerini yoğunlaştırmakta güçlük çekerler. İlgilenmeleri gereken işlerle kısa süreli ilgilenir, çabuk sıkılır ve hemen başka bir etkinliğe geçerler. Sabırsızdırlar, işlerin hemen halledilmesini isterler ve beklemeyi sevmezler. Sürekli sıkıldıklarından bahsederler.

Özellikle öğrenmeyle ilgili alanlarda dikkatlerini yoğunlaştıramazlar. Masanın başında oturma süreleri çok kısadır. Çeşitli bahaneler uydurarak sıklıkla masanın başından kalkarlar. Okumayı ve yazmayı sevmezler. Dikkatlerinin dış uyaranlarla çabuk dağılması nedeniyle sınıf içinde tahtayı ve öğretmeni takip edemezler. Ders dışı işlerle uğraşır ve dersi gerektiği gibi izleyemezler. Öğretmenler sıklıkla dersi dinlemediklerinden, arkadaşlarını rahatsız ettiklerinden ya da onların dikkatlerini dağıttıklarından söz ederler. Sınavlarda dikkatsizlik nedeniyle çok basit hatalar yaparlar. Cevabını bildikleri sorulara dahi yanlış cevap verirler. Soruyu sonuna kadar okuma sabrını gösteremezler. Test sınavlarında çabuk sıkıldıkları için bazı soruları okumadan cevaplarlar. Sınav sonuna kadar beklemeden hemen cevap kağıdını

öğretmene verirler. Evde ders çalışırken, başında kimse olmadan ödevlerini kendi başlarına yapamazlar (Özalp, A. 2002.).

Üçüncü ana belirti dürtüsellik; yani sonunu düşünmeden eyleme geçmedir. Bu çocuklar hareketlerinin sonucunu düşünmeden davrandıkları için sonradan pişman olurlar. Özellikle başkalarına söz ya da fiille sataşır ve huzursuzluk çıkarabilirler. Diğer çocuklarla ilişkilerinde geçimsiz olabilir ve bu nedenle arkadaşları arasında istenmeyen çocuk ilan edilirler. Tepkileri abartılı ve bazen acımasız olabilir. Korkusuzca davranmaları çeşitli tehlikelerle yüz yüze gelmelerine neden olur. Çıkmıyacak yüksek bir yere çıkar, evden çok uzaktaki yerlere yalnız başına gider ya da kesici aletlerle oynayabilirler. Tüm bu belirtiler çocuğun sosyal uyumunu bozar. Kısaca bu çocuklar kendilerini kontrol etmedeki güçlükleri nedeniyle nerede durmaları gerektiğinin pek farkında değildirler.

Dikkat eksikliği hiperaktivite dendiğinde halkımız genellikle bu son belirti kümesini anlamakta ve hiperaktif çocuk denince vuran , kıran, uyumsuz çocukları anlamaktadırlar. Oysa hiperaktivite çok geniş yelpazede belirtilerin bir arada bulunduğu bir durumdur. Çocuğun yaşına göre hiperaktivite belirtilerinin içeriği değişebilir. Örneğin; küçük yaş çocuklarda daha çok aşırı hareketlilik belirtileri ön planda iken okul döneminin başlamasıyla birlikte dikkat eksikliği belirtileri daha ön plana çıkar. Ayrıca bir çocukta, saydığımız bu üç ana belirtinin tamamının bulunması gerekmez. Bazı çocuklarda dikkat eksikliği ön plandadır ve bu çocuklar aşırı hareketli değildirler. Bazı çocukların ise dikkatleri iyi olmasına karşın aşırı hareketlilikleri ve uyumsuzlukları ön plandadır (Sürücü., Ö. 1981).

Aşırı hareketlilik çok göz önünde olan bir belirti olması nedeniyle hemen dikkat çeker. Ancak dikkat eksikliği daha çok öğrenme ile ilgili alanlarda belirginleşir. Özellikle ilkökul döneminde ders başarısızlığı ve derslere karşı ilgisizlik ve isteksizlik şeklinde ortaya çıkar. Aile ve öğretmenler tarafından, yanlış olarak, çoğunlukla tembellik, haylazlık hatta zeka düzeyinde gerilik olarak nitelendirilir. Oysa dikkat eksikliği hiperaktivitenin zeka ile doğrudan bir bağlantısı yoktur. Yani yukarıda saydığımız belirtiler ileri ya da geri zekalılığın belirtisi değildir. Halk arasında “zeki çocuk hareketli olur” gibi yanlış bir kanı vardır. Oysa zekanın az ya da çok olması hiperaktivite ile ilgili değildir. Hiperaktif çocuklar dikkat eksikliği nedeniyle yaşlılarından daha zeki olsalar dahi okulda kendilerinden beklenen başarıyı

gösteremezler. Özellikle ilkokulun 3. ve 4. sınıflarından sonra ders başarılarında belirgin düşme gözlenir. Önceleri kısa süreli dikkatleriyle başarabilecekleri dersler ağırlaştıkça derse olan ilgileri azalır. Aşırı hareketliliği ve uyum sorunları olmayan ancak belirgin derecede dikkat eksikliği olan çocukların gözden kaçması daha kolaydır (Mc. Candless. , J.).

Hiperaktif çocukların yaşadığı zorlukların başında sosyal uyum zorluğu gelir. Aileyi ve eğitimcileri en fazla uğraştıran konuların başında bu çocukların uyumsuzlukları yer alır. Evde ve sınıf içindeki davranışları nedeniyle büyüklerinden sürekli kötü laf işiten, azarlanan ve zaman zaman cezaya çarptırılan bu çocukların öz güvenleri giderek azalır. Toplumsal kuralları öğrenmedeki zorlukları giderek davranış bozukluğu boyutuna ulaşabilir. Ev içinde uyulması gereken basit kurallardan, genel ahlaki kurallara kadar tüm sınırlama ve yaptırımlara olan reaksiyonları nedeniyle çevrelerinden büyük tepki alırlar. Her ne nedenle olursa olsun, bu çocuklara uygulanacak şiddet ve ölçsüz cezalar sorunun çözümüne yardımcı olacağı yerde onu daha da büyütür. Anne babalar “ne iyilikten ne de kötülükten anlıyor” sözleriyle bunu dile getirirler. Ancak unutulmaması gereken; bu çocuklara sert, anlayışsız ve katı tutum sergilemenin kesinlikle yarar sağlamadığıdır.

Her çocuk gibi hiperaktif çocukların da sakin, yumuşak ve anlayışlı yaklaşımlardan daha fazla olumlu mesaj aldıkları bilinmektedir. Bazı anne babalar, sınırları hayli zorlayan bu çocuklara sert davranılması ve taviz verilmemesi gerektiğini düşünürler. Oysa yapılması gereken; temel kuralları zedelemekten ve başıboş bırakmadan sınırları oldukça esnek tutmaktır (Şenol. S. , İleri. E., Kaçkar. A.).

Kimi zaman “bizim zamanımızda “ sözüyle başlayan ve konuyu tanımlama ve anlamadan uzak yaklaşımlar ifade eden sözlerle karşılaşmaktayız. “Biz de yaramazdık ama bizi babamız döverek adam etti” gibi aymaz ve cahilce sözlerle olaya yaklaşmak sonunda telafisi mümkün olmayan yaralar açmaktadır. Yapısal olarak kural tanımamaya meyilli bu çocukları yapacağımız yanlışlarla çok riskli bir ortam içine atmış olacağımızı unutmamalıyız.

Tüm bu hatalı yaklaşımların sergilenmesinin asıl nedeni; dikkat eksikliği hiperaktivitenin neden oluştuğunun bilinmemesidir. Yanlış bir şekilde bu tıbbi durumun çocuğun terbiye sorunu gibi ele alınması aileyi çıkmaza sürüklemekte ve hata üzerine hata yaptırmaktadır. Dikkat eksikliği hiperaktivite temelde beyin metabolizmasında bozukluk nedeniyle oluşan tıbbi bir durumdur. Bu bozukluk anne

karnında geçirilen hastalıklar,doğum travması, genetik geçiş gibi çeşitli nedenlere bağlı oluşabilir. Bu ocuklarda özellikle beyindeki dikkat ve hareket merkezinin düzenli ve yeterli fonksiyon görmediği tespit edilmiştir. Özellikle son 2-3 yıl içinde yapılan ileri tekniklerin kullanıldığı geniş çaplı bilimsel araştırmalarda, beyin metabolizmasındaki bu bozukluğun hücresel boyutta açıklanması mümkün olmuştur. Dolayısıyla hiperaktivite ailenin yaklaşımları nedeniyle oluşmuş bir durum değildir. Çocuğun yapısal sorununu ailenin hatalı tutumuna bağlamak uygulanacak yaklaşımları değiştireceğinden zaman kaybına neden olacaktır. Tüm bunlardan; çocuğun davranışlarında ailenin rolü yoktur anlamı çıkmamalıdır. Ailenin yanlışları temelde var olan sorunun daha da içinden çıkılmaz bir hal almasını sağlayacağı bir gerçektir (Ercan. E.S. 2001).

1.3. Araştırmanın Problemi

Ebeveyn olmanın önemli yönlerinden biri de; anne-babaların çocuklarının okul yaşamlarına aktif bir yatırım yapabilmeleridir (Stevenson, D.L. ve Baker, D.P. 1987). Bu çerçevede çocukların çoğu aileleri tarafından, okullarında derslerinde başarılı olmaya zorlanırlar. Gordon'a (2005) göre anne-babaların üzerinde en fazla durduğu konulardan biri, çocuklarının iyi bir eğitim alıp alamayacağıdır. Gerçekten de ailelerin sahip oldukları çocuklarının geleceklere ilgili beklentilerinin önemli bir kısmını, çocuklarının iyi okullarda eğitim almaları ve iyi imkanları olan işlere sahip olmaları oluşturmaktadır. Bu dönemde eşlerin bir taraftan birbirleriyle olan uyumlu yaşantıları, diğer taraftan çocuklarına karşı sergileyecekleri demokratik tutum ve destekleyici davranışlar, çocuklarının okul ile ilgili sorumluluklarını daha fazla taşımalarına fayda sağlamaktadır (Erel, O.; Burman, B. 1995).

Araştırmanın ilk bölümlerinde; aile içi uyumun, ailenin destekleyici yaklaşımının ve ailenin okul etkinliklerine katılımının, hiperaktif çocuğun okuldaki akademik başarisına olumlu katkıları üzerinde detaylı olarak durulmuştur. Örneğin; Diaz (1989) tarafından yapılan bir araştırmada; anne-baba katılığı, tutarsızlığı ve geimsizliğinin, düşük okul başarisında önemli bir risk faktörü olduğu görülmüş; akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri, diğer öğrencilerden ayıran en önemli etkenin; anne-baba desteği ve ilgisinden yoksunluk olduğu saptanmıştır. Ev ortamının dengeli ya da dengesiz oluşu, anne-babaların

çocuklarına yaklaşım biçimleri ve tutumları, eşler arasındaki uyum gibi faktörler de; araştırmanın ilerleyen bölümlerinde de detayları ile anlatıldığı gibi hiperaktif çocuğun akademik başarısını, arkadaş ilişkilerini etkilemektedir. Bu bağlamdaki çalışmaların artması ve sonuçların çeşitlenmesi, öncelikle konu hakkındaki bilginin artmasını sağlayacaktır. Ebeveynlerin çocuklarına daha sağlıklı yaklaşımları da sorunsuz bir aile içi iletişime katkıda bulunacak, daha başarılı gençler yetiştirmek adına atılmış adımları kuvvetlendirecektir. Bu çerçevede çalışmanın temel problemini, hiperaktif çocukların gelişimine, olumlu-olumsuz etki eden ailesel faktörlerin incelenmesi oluşturmaktadır. Bu amaçla hiperaktif çocuğun algıladığı anne-baba tutumu, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, çalışma durumları ile hiperaktif çocuğun sorunları (hiperaktiviteden dolayı kaynaklanan sorunlar) ve akademik başarıları arasındaki ilişkiler araştırılacaktır.

1. 4. Araştırmanın Amacı:

Araştırmamız da Bireysel Bilgi Toplama Formu, Anne-Baba Tutumu ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI) kullanılarak, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktif Bozukluğu olan çocukların akademik başarılarının algıladığı anne-baba tutumları ve kişisel özelliklerine (cinsiyet, kardeş sayısı, anne-babanın evlilik durumu, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın çalışma durumuna) göre farklılaşıp farklılaşmadığı arasındaki ilişki amaçlanmaktadır.

Çalışmamızda konuya ilişkin amaçları şu şekilde belirledik;

- 1- Hiperaktif çocukların “ev ve eğitim yaşantıları” ile ilgili algıları nedir?
- 2- Hiperaktif çocukların, anne-baba tutumları ile ilgili algıları nedir?
- 3- Hiperaktif çocukların anne-babalarının “anne-babalık tutumları” nasıldır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın kullandığı yöntem ve ölçeklerle benzerlik gösteren, anne-baba tutumları ve eşler arasındaki uyum ile hiperaktif çocukların gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen, ülkemizde son yıllarda yapılmış araştırmalarda gözden geçirilmiştir. Bu araştırma benzer ölçeklerin kullanıldığı diğer araştırmalardan ayrılmaktadır. Karşılaştırılan araştırmalarda anne-baba tutumunun ölçümünde, değerlendirmeyi bu araştırmadan farklı olarak, anne ve baba için ayrı ayrı

yapmamışlardır. Dolayısıyla bu tarz çalışmaların sayısının artması, farklı yaş gruplarında ya da başarı düzeyi farklı okullarda; ailesel faktörler bağlamında, öğrenci başarısına ilişkin farklılıkların vurgulanması, ortak noktaların saptanması ve bu doğrultuda genellemelerin yapılabilmesi açısından da ayrıca önem taşımaktadır.

Bir başka açıdan da bakıldığında ise, anne-babaların çocuk yetiştirme yöntem ve tutumlarının; toplumsal sonuçlarının da olması muhtemeldir. Toplumsal değer ve beklentiler; aile yaşamını ve çocukların kişiliklerini etkiledikleri gibi, bireysel tutum ve davranışlar da belli bir birikim sonucu toplumu etkileyebilmektedir (Hortaçsu, 2003). Örneğin çocuk sahibi olmak, eşlerin vereceği bireysel bir karar olmakla beraber, çok çocuk sahibi olmanın sonucu artacak genç nüfusun, ülke nüfusuna oranının yüksek olmasının aynı zamanda toplumsal ve ekonomik sonuçları da olacaktır. Aynı şekilde anne-babaların çocuklarına özerklik ve kendilerini geliştirme, başarılı olma isteği aşulamalarının da, çocuk yetiştirme yöntemleri kapsamında toplumsal sonuçlarının olması muhtemeldir. Bu çocuk yetiştirme yöntemleri, topluma yönelik başarı isteği doğuracaksa, bu açıdan bakıldığında anne-baba tutum ve davranışlarının ülkenin ekonomik kalkınmasına katkısı da olabilir (Hortaçsu, 2003).

1.6. Hipotezler:

1.6.1. Hiperaktif çocukların “ev ve eğitim yaşantıları” ile ilgili algıları, kişisel özelliklerine (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, anne-babanın evlilik durumu, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın çalışma durumu, özel ders alıp almamasına) göre farklılaşmaktadır.

1.6.2. Hiperaktif çocukların, anne-baba tutumları ile ilgili algıları, kişisel özelliklerine (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, anne-babanın evlilik durumu, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın çalışma durumu, özel ders alıp almamasına), göre farklılaşmaktadır.

1.6.3. Hiperaktif çocukların anne-babalarının “anne-babalık tutumları” kişisel özelliklerine (cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, anne-babanın evlilik durumu, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın çalışma durumu, özel ders alıp almamasına) göre farklılaşmaktadır.

1.7. Varsayımlar

Araştırma, “Hiperaktif çocuğun algıladığı anne-baba tutumu, anne ve baba için ayrı ayrı değerlendirildiğinde hiperaktif çocuğun akademik başarısını ve Hiperaktiviteye bağlı olarak ortaya çıkan sorunlarını olumlu-olumsuz etkiler” varsayımı üzerine kurulmuştur.

Araştırmada; anne-baba tutumları ve aile sorunları ile ilgili edinilen bilgi; metodolojik ve teorik sebeplerden ötürü anne-babalardan alınmıştır; dolayısıyla tamamen hiperaktif çocukların ailelerinin algılarını yansıtmaktadır. Başka bir deyişle; araştırmaya veri olan bilgiyi, öğrencilerin evde ne olduğuna dair, ölçekler yoluyla aktardıkları öznel bilgiler oluşturmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında, hiperaktif çocukların anne-babalarının tutum ve aile sorunları hakkında vereceği bilginin, araştırmanın amacına sağlıklı hizmet edeceği varsayılmıştır.

1.10. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma, İstanbul da yaşayan 7-12 yaş aralığındaki hiperaktivite tanısı konulmuş çocuklarla sınırlıdır.
2. Araştırma, “Anne-Baba Tutum Ölçeği”, “Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği” nin ölçtüğü nitelik ve özellikler ile beraber, hiperaktif çocukların anne-babalarının bu konularda verdiği bilgiler ile sınırlıdır.
3. Öğrencilere uygulanan “Kişisel Bilgi Formu”ndaki bilgilerin doğru ve objektif bilgiler olduğu kabul edilmektedir.
4. Araştırma, Hiperaktif çocukların akademik başarıları ve Hiperaktiviteye bağlı ortaya çıkan sorunları bağımlı değişkeni ile algıladıkları anne-baba tutumları, anne-babanın yaşları, eğitim durumları, evlilik durumları, maddi yeterlilikleri bağımsız değişkeni ile sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

1.9.1 Tutum

“Tutum” kavramının, uzun yıllardır psikolojinin ana konularından birini oluşturması; hem sosyal algımızı, hem de davranışlarımızı etkilemesi ile açıklanabilir (Pratkanis, Breckler ve Greenwald, 1989), (Aktaran: Kağıtçıbaşı, 2005). Tutum kavramının

gelişimi ve ölçülmesi ile ilgili başlangıç çalışmaları ile ilgili şunları belirtmiştir: “1935’te Allport, tutumların sosyal psikolojinin en belirgin ve gerekli kavramı olduğunu ileri sürüyordu. (Murphy vd. 1937), sosyal psikoloji içinde başka hiçbir kavramın tutum kavramı kadar merkezi bir yeri olmadığını ileri sürmüşlerdi. Sosyal psikoloji içinde tutum konusundaki ilk yoğun çalışmalar 1920’lerde tutumların ölçülmesiyle başladı. İlk tutum ölçeklerini geliştiren (Thurstone,1928) “Tutumlar Ölçülebilir” adlı makalesiyle bu hareketin öncüsü oldu. Bu devrede çeşitli sosyal sorunlarla ilgili olumlu ve olumsuz tutumlar ölçüldü.”

Günümüze gelindiğinde ise gerek tutum kavramının tanımı, gerekse ölçülmesine ilişkin gelişimler olmuştur. (Kağıtçıbaşı, 2005) “*tutum*” kavramının doğrudan gözlenebilen bir özellik olmadığını, ancak bireyin gözlenebilen davranışlarından çıkarsama yapılarak ve o bireye atfedilen bir eğilim olduğunu ifade etmiştir. Başka bir deyişle “*tutum*” gözlenebilen, ortaya konan bir davranış olmaktan çok, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir. (Darling ve Steinberg ,1993) tutumların ancak davranışlar ile ifade edildiğini, ancak bu davranışların oluşmalarını ve onlara anlam katanın da tutumlar olduğunu belirtmişlerdir. (Smith,1968) ise tutum kavramını; bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim olarak tanımlamıştır. Bu çerçevede tutum kavramı en azından anne-babaların çocuklarına karşı davranışlarını meydana getiren etkenlerden birisi olduğu için önemlidir. Araştırmanın kapsamında ele alınmış biçimi ile de; anne-babaların çocukları tarafından algılanan tutumlarının, davranışlarını biçimlendirmesi sebebi ile onların gelişimine olan etkilerinin incelenmesi ve literatüre uygunluğu yönünden tartışılması amaçlanmıştır.

1.9.2. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB):

Aslında her çocuğun hareketli olması beklenir. Çocuk koşar, düşer ve gürültü çıkararak oynar. Bunların hepsi doğal karşılanabilir. Ancak DEHB’ nda ise çocuğun hareketliliği aşırıdır ve yaşlılarıyla kıyaslandığında farklılık hemen anlaşılır. Genellikle bu çocuklar bir motor tarafından sürülüyormuş gibi sürekli hareket halindedirler. Bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjileri vardır. Yükseklere tırmanır, koltuk tepelerinde gezer, ev içinde koşuşturur ve dur sözünden anlamazlar. Sakin bir şekilde oynamayı beceremez, bir süre sakin bir şekilde oturamazlar. Oturmaları gereken durumlarda ise elleri ayakları kıpır kıpırdır. Çok konuşur, iki kişi

konuşurken sık sık lafa girerler. Masanın başında oturamaz, dolayısıyla derslerini uygun mekanlarda çalışamazlar.

Son 25-30 yıldır Çocuk Psikiyatrisi kliniklerinde dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı popülaritesini korumaktadır. Tarihsel süreç içinde minimal beyin disfonksiyonu, hiperkinezi, hiperkinetik sendromu ve hiperaktiviteli dikkat eksikliği sendromu gibi farklı isimlerle ele alınmış, son sınıflama sisteminde ise dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olarak tanımlanmıştır. DEHB' nin tanımı ile yukarıda sayılan tanımlar arasında belirgin farklılıkların olduğu bir gerçektir. Günümüzde DEHB' nin alt tipleri tarif edilerek tanısal yaklaşım sınırları genişletilmiştir. DEHB çocukluk çağının en önemli psikiyatrik sorunlarının başında gelir. Aileyi, okulu ve toplumu ilgilendiren yönleriyle ve geniş anlamıyla bir eğitim ve öğretim sorunudur. Sorunun erken teşhisinde tedaviden elde edilen sonuçların yüz güldürücü olması, hiperaktivitenin sağlık ve eğitim alanında çalışanlar tarafından mutlak bilinmesi gereken konular arasında yer alması gerçeğini göstermektedir. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu , Aşırı hareketlilik, Dikkat eksikliği ve İmpulsivite olarak sınıflandırılabilen üç temel belirti kümesinden oluşur.

DEHB' ye yol açan nedenler hakkında üç teori vardır. Bunlardan ilki DEHB' nin beyindeki yapısal anormalliklerden kaynaklandığını öne sürer. Beynin bazı bölümleri birbiriyle bağlantı içinde olmadığı yada etkin iletişim kurmadığı için çocuğun davranışlarının kontrol edilemediğine inanılır. DEHB' ye yol açabilecek ikinci neden de nöral aktarıcılarda bir anormallik olmasıdır. DEHB' ye yararı olan ilaç tedavilerinin hepsi beyindeki kimyasal sistemler üzerinde işlem yapar ve bu ilaçların eksik nörokimyasalları tamamlayacağı, beyindeki hücrelerin daha etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacağı düşünülür. Son teori ise DEHB' nin gelişime ait bir gecikmenin sonucu olarak ortaya çıktığını öne sürer. Bu teorinin dayandığı nokta DEHB yaşayan bir çocuğun adeta iki ve dört yaş arasındaki çocuklarda görülen davranış kalıplarıyla hareket ediyor olmasıdır. Çocuk fiziksel büyümesiyle doğru oranda bir olgunlaşma göstermez. O hep 2-4 yaş arasına takılıp kalmıştır. Çocuk ilkökula geldiğinde artık davranışları yaşlılarıyla farklılık gösteriyordur. DEHB yaşayan çocuğun ortaokula geldiğinde bu sorunundan kurtulabileceği iddiası bu teoriden kaynaklanmaktadır. Ama bazı uzmanlar DEHB yaşayan çocukların bu sorundan “yaşça büyüdüklerinde” değil, “bu sorunun üstesinden gelecek kadar büyüdüklerinde” kurtulduklarını söylerler. Çocukların %2' si, yetişkinlik döneminde de aynı sorunu yaşamaktadır.

1. 10. Kısaltmalar

DEHB: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu.

SED: Sosyo – Ekonomik Düzey.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Hiperaktif çocukların akademik başarısını etkilediği varsayılan, yine bu çocukların algıladıkları, bağımsız değişkenler anne-baba tutumları ve aile sorunlarıdır. Aile tutumları ile hiperaktif çocukların davranışları değişkeni arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılacaktır. Aile tutumları ve çocukların davranışları ilişkisel olarak incelenecektir. Hiperaktif çocuklara uygulanacak PARI (Aile tutum ölçeği)' nin sonucuna göre olumlu aile tutumları ve olumsuz aile tutumları olarak ayrılacak ve hiperaktif çocukların davranışları üzerindeki etki karşılaştırma yolu ile saptanmaya çalışılacaktır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni; İstanbul ili Anadolu yakasındaki özel Marmara ilköğretiminde eğitim-öğretime devam eden ve psikiyatr tarafından hiperaktivite teşhisi konulmuş üç öğrenci, yine İstanbul ili Avrupa yakasında “Davranış Bilimleri Merkezinde” Hiperaktivite tanısı konulmuş ve takibi yapılan kırkbeş öğrenci olarak belirlenmiştir. Çalışma; 01,09,2007-15,10,2007 tarihleri arasında, İstanbul'daki belirtilen kurumlarda yapılmış ve bu kurumlarda random olarak seçilen öğrenciler, çalışmanın örneklemini oluşturmuşlardır. Çalışmaya 20 dokuz yaş grubu, 20 on bir yaş grubu, 10 on iki yaş grubu öğrencisi olmak üzere toplam 50 öğrenci katılmıştır.

2.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Anne-Baba Tutum Ölçeği”, ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından oluşturulan “Bireysel Bilgi Toplama Formu” deneklere ve anne-babalara ait demografik bilgileri toplamak amacıyla kullanılmıştır.

2.3.1. Bireysel Bilgi Toplama Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan “Bireysel Bilgi Toplama Formu” iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; deneğin adı-soyadı, doğum tarihi, cinsiyeti, sınıfı, kardeş sayısı, anne-babasının evlilik durumu (evli/ayrı), eğitim seviyeleri ve çalışma durumlarını soran sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise; deneğin eğitimine verdiği önem, anne-babasının tutumuna ilişkin görüşü, derslerindeki başarısını nasıl algıladığı, başarı ya da başarısızlığı için kimi sorumlu tuttuğu, başarısızlığını saklama gereği duyup duymadığı, hobileri, seçmeyi düşündüğü meslekler gibi sorular yer almıştır .

2.3.2. Anne-Baba Tutum Ölçeği

Bu araştırmada kullanılan “Anne-Baba Tutum Ölçeği”; Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch (1991) tarafından geliştirilmiş, Türkçe’ye uyarlaması Yılmaz (2000) tarafından yapılmıştır (Ek-2). Lamborn ve arkadaşları, bu ölçeği Baumrind (1971) ve Maccoby ve Martin’in (1983) çalışmalarında öne sürdükleri; çocuğa tepki vermede duyarlılık (responsiveness) ve talepkarlık (demandingness) boyutlarından ve Dornbusch ve arkadaşlarının (1985) ve Steinberg ve arkadaşlarının (1989) ölçeklerinden yararlanarak oluşturmuşlardır. Ölçek puanlarına uygulanan faktör analizi sonucu; kabul/ilgi (acceptance/involvement), kontrol/denetleme (strictness/supervision) ve psikolojik özerklik (psychological autonomy) boyutları olmak üzere üç faktör ortaya çıkmıştır. Ölçekte kabul/ilgi boyutu 9 (1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 ve 17. maddeler); psikolojik özerklik boyutu 9 (2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16 ve 18. maddeler); kontrol/denetleme boyutu da 8 (19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25. maddeler) madde ile ölçülmektedir.

Kabul/ilgi boyutu çocukların ebeveynlerini ne derece; sevecen, duyarlı, ilgili ve katılımcı olarak algıladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır (örnek madde-13: Annem/Babam arkadaşlarımı tanırlar). **Psikolojik özerklik** boyutunda ise çocukların, anne-babalarını kendilerine ne derece zorlayıcı olmayan, demokratik olan disiplin uyguladıkları ve bireyselliklerini ne kadar ifade etme imkanı tanıdıkları

konusunda değerlendirmeleri amaçlamaktadır (örnek madde-8: Annem/Babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu ve bu görüşleri onlarla tartışmamam gerektiğini söylerler). Üçüncü ve son boyut olan **kontrol/denetleme** boyutu da çocukların, anne-babalarını ne derece kontrollü ve denetleyici olarak algıladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır (örnek madde-20: Annen/Baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?). Ölçekteki kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarındaki maddeler 4 dereceli Likert-tipi ölçek üzerinde değerlendirilmektedir. Kontrol/denetleme boyutundaki maddelerin ilk ikisi 7 dereceli, diğer maddeler ise 3 dereceli Likert-tipi ölçek üzerinde değerlendirilmektedir. Kabul/ilgi boyutunda değerlendirme ve puanlama 1 (Hiç benzemiyor) ve 4 (Tamamen benziyor) arasında yapılırken, psikolojik özerklik boyutunda ise değerlendirme ve puanlama (12. madde dışında) ters yapılmaktadır.

Kabul/ilgi boyutu için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı .72, psikolojik özerklik boyutu için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı .82 ve kontrol/denetleme boyutu için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı .76'dır. Ölçeği Türkçe'ye eviren ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapan Yılmaz (2000) lise öğrencileri için ölçeğin boyutlarının güvenilirlik ve iç tutarlılık katsayılarını sırasıyla şöyle bulmuştur: Kabul/ilgi: .82 ve .70; psikolojik özerklik: .76 ve .66; kontrol/denetleme: .88 ve .69. Ayrıca Yılmaz; ölçeğin geçerlik çalışmasında, ölçüt-bağıntılı geçerliğe dolaylı kanıt sayılabilmesi için, ilgili araştırmalarda yapıldığı gibi, akademik başarı puanları açısından, demokratiklik boyutları arasında anlamlı farklar olup olmadığına da baktığını ifade etmiş; ebeveynlerin demokratik olup olmamasını, çocukların akademik başarısı ile anlamlı düzeyde ilişkili bulmuş ve elde ettiği sonuçların, ölçeğin ölçüt-bağıntılı geçerliğine kanıt oluşturduğunu belirtmiştir.

Yılmaz ölçekten iki şekilde ölçüm alındığını ifade etmiştir. Bunlardan birincisi, deneklerin her üç boyuta verdiği cevaplar yoluyla demokratikliğin (authoritativeness) farklı düzeyleri ayırt edilerek ölçülmektedir: Kabul/ilgi, kontrol/denetleme ve psikolojik özerklik boyutunda ortancanın (median) üzerinde puan alan çocukların ebeveynleri "**demokratik**" olarak adlandırılmakta ve 3 puan almaktadırlar. Her üç boyutta ortancanın altında puan alan çocukların ebeveynleri "**demokratik tutumda olmayan**" olarak adlandırılmakta ve 0 puan almaktadırlar. Herhangi iki boyutta ortancanın üzerinde puan alan çocukların ebeveynleri "**bir ölçüde demokratik**" olarak adlandırılmakta ve 2 puan almaktadırlar. Sadece bir boyutta ortancanın

üzerinde puan alan çocukların ebeveynleri **“bir ölçüde demokratik tutumda olmayan”** olarak adlandırılmakta ve 1 puan almaktadırlar. Ölçekten ikinci ölçüm ise; kabul/ilgi ve kontrol/denetleme boyutlarının kesişmesinden 4 anne-baba tutumu ayırt edilerek alınmaktadır. Kabul/ilgi ve kontrol/denetleme boyutlarında ortancanın üzerinde puan alan deneklerin ebeveynleri **“demokratik”**, altında puan alanlar ise **“ihmalkar izin-verici”**, kabul/ilgi boyutunda ortancanın altında ve kontrol/denetleme boyutunda ortancanın üzerinde puan alan çocukların ebeveynleri **“otoriter”**, kabul/ilgi boyutunda ortancanın üzerinde ve kontrol/denetleme boyutunda ise ortancanın altında puan alan çocukların ebeveynleri ise **“müsamahakar izin-verici”** olarak adlandırılmaktadırlar .

2.3.3.PARI (Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği):

Araştırmada annelerin çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek için de PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği) kullanılmıştır. PARI Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilmiştir. Test Güney LeCompte, Ayhan LeCompte ve Serap Özer tarafından 1978 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkiye koşullarına uygun olarak yeniden düzenlenen testte 60 madde ve 5 alt ölçek bulunmaktadır. Bu alt ölçekler aşırı koruyucu annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, evlilik çatışması-geçimsizlik ve sıkı disiplindir. Ölçekte 2, 29 ve 44. maddeler tersine kodlanmaktadır. Demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu dışındaki faktörlerde puan artışı olumsuz anne tutumlarına işaret etmektedir. Ölçekten toplam puan elde edilememekte ancak faktör puanları değerlendirilmektedir. Kavramsal geçerlilik için yapılan faktör analizinde ölçek beş faktöre ayrılmıştır. Korelasyon katsayıları II. faktörde .59 ve V.faktörde .90 ve tanımlanan beş ayrı ölçekte r'nin medyanı .81 olarak hesaplanmıştır. Ülkemizde uyarlama çalışmaları Le Compte ve Özer (1978) tarafından uyarlanmış ve ölçekte madde sayısı önce 60'a indirilmiş ve üç hafta ile test-tekrar test yöntemiyle güvenilirlik katsayıları .58 ve .88 olarak bulunmuştur.Alfa güvenilirlik katsayısı ise .64 bulunmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması:

Araştırma 7- 12 yaş arasındaki öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulamaları bireysel olarak bir gözetmen denetimi altında, araştırmacı tarafından yapılmıştır. Uygulama; 1 ders saatini (40 dakika) geçmeyecek şekilde planlandığı

üzerine, 30–40 dakika arası sürmüştür. Ölçeklerin ilk sayfalarında, soruların nasıl yanıtlanacağı ile ilgili bilgi de ayrıca verilmiştir. Ölçeklerin yanıtlanması aşamasında; araştırmacı öğrencilerin yönergeyi doğru anlayıp anlamadığını kontrol etmiştir. Ayrıca öğrenciler ile yapılan uygulamada, tüm denekler ilk sırada “Kişisel Bilgi Formu”nu doldurduktan sonra; denekler “Anne-Baba Tutum Ölçeği”ni yanıtlamışlardır.

2.5.Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 10.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (Ortalama, Standart sapma, frekans) yanısıra, niceliksel verilerin karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Mana-Whitny U testi kullanılmıştır. Farklılığa neden olan grubun tespitinde Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen parametrelerin iki grup arası karşılaştırmalarında ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ise Ki-Kare testinin karşılığı olan Kruskal Wallis Testinden yararlanılmıştır.

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Anne-Baba-Çocuk İlişkisi ve Önemi

İnsan gelişimi hemen her zaman bir aile ortamında başlamakta, gelişmekte ve beraberinde bir sosyalleşme süreci içermektedir. Bebeklikten itibaren dünyaya gelen aile ortamında, ilk etkileşimde bulunulan kişiler aile bireyleri ve anne-babalar olmaktadır. Çocuğun yakın çevresindekiler ile, özellikle anne-baba ile ilk ilişki ve etkileşimlerinin kişilik gelişiminde büyük bir önemi olduğu özellikle psikanalitik yaklaşımda vurgulanmıştır. (Schultz ve Schultz, 2002). Bilindiği gibi bu kuram; insan yaşamının ilk beş yılının çok önemli olduğunu ve bu dönemdeki yaşantıların kişiliğin oluşmasındaki önemini vurgular. Ayrıca psikanalitik kurama göre, çocuk bir takım dürtü ve gereksinimleri olan pasif bir varlıktır ve ancak anne-baba davranış ve tutumlarının sonucu kişiliğini edinir.

Evrim kuramından etkilenen etnolojik bakış açısı ve bir çok psikolog ise, insanların ve özellikle bebeklerin, etraflarındaki en az bir kişiyle yakın bir ilişki kurmalarının yaşamsal önemi olduğunu savunurlar (Hortaçsu, 2003). Gelişim süresince; çocuk çevresini tanımaya, çevresinde olup bitenleri kendince anlamaya, olaylara karşı bakış açısı kazanmaya çalışırken sıklıkla anne-babalarının yardımına başvurumaktadırlar. Bu yüzden ki aile, çocuğun kişilik yapısının temellerinin atıldığı ve gelişimsel açıdan önemli dönemlerin yaşandığı bir ortamdır.

Hemen herkes geçmişte bir aileye sahip olmuş, şu an bir aile kurmuş ya da gelecekte kurmaya adaydır. Dolayısıyla bir dönem bebek, çocuk, ergen ve genç olarak sahip olduğu aile ortamındaki ilişkilerden, davranış ve tutumlardan etkilenmiş olan hemen herkes; kurduğu ya da kuracağı ailelerde sahip olduğu ya da olmaya aday olduğu, çocuklarını da etkilemekte ya da gelecekte etkilemeye adaydır. Bir başka deyişle konu evrenseldir. Diğer taraftan genel olarak ilişki kavramı düşünüldüğünde, anne-baba-çocuk ilişkisini ayrı bir yere oturtmak mümkündür. Yaş farklarının göreceli güç farkları ile ilişkili olabileceği düşünüldüğünde, ilişkideki kişiler arasında en fazla güç farkının, ebeveynin lehine, anne-baba-çocuk ilişkisinde olduğu öne sürülebilir (Gordon, 2005). Anne-baba-çocuk ilişkisinin diğer ilişkilerden farklı yönlerini ortaya koyan (Hortaçsu, 2003), bu ilişkilerin genellikle uzun süreli olduğuna ve kan bağıının varlığından ötürü, insanların özgür seçimleri sonucu gelişmediğine dikkat çekmiştir. Dolayısıyla bu ilişkilerin uzun sürme ihtimali yüksek ve aynı zamanda kişilere yüklediği sorumluluk da fazladır.

Bireyin psikik dünyası tamamen içsel ya da bireysel bir olay değildir (Gülerce, 1996). Birey içinde yaşadığı psikolojik bağlamla karşılıklı bir iletişim ve etkileşim içindedir; aile içinde tekrarlanan örüntülerle hem kendi psikolojik yaşamı biçimlenir, hem de kendisi ailenin psikolojik bağlamını biçimlendirir (Gülerce, 1996). Bu noktadan hareketle; kapsamı da oldukça geniş tutarak, bireyin psikolojik dünyasında arzulanan her türlü değişimin, aile yapı/sistemi ile doğrudan ilişkili olduğunun ve tersinin de doğruluğunun düşünüldüğünü ifade etmiştir. Buna paralel olarak (Gander ve Gardiner, 2004), gerçekte aileye katılan her çocuğun aileyi değiştirdiğini ve ailenin üyeleri arasındaki ilişkilerin de değiştiğini belirtmiştir. Gerçekten de küçük yaşlardan itibaren, çocuklar da büyükleri etkilerler ve böylece etkileşim içinde,

yetişkin kültürünün hem sürdürülmesine, hem de değişmesine katkı sağlarlar (Hortaçsu, 2003). Gençlerin müzik ve giyimdeki modaları yakından takip etmeleri, bilgisayarlarla daha fazla ilgilenmeleri, kendi alt kültürlerine ait bazı deyim, ifade ve sembolik davranışları geliştirmeleri ve bunlardan bazılarının zaman içinde yetişkinlerce de benimsenmesi, bu duruma örnek olarak verilebilir.

Yapılan araştırmalar; bireyin eğitim yaşantısından meslek seçimine, ruhsal gelişiminden problem çözme becerilerine kadar çok geniş bir yelpazede anne-babanın, çocuk üzerindeki etkisini ortaya koymuştur (Yörükoğlu, 1979). Bu ilişki çerçevesinde çocuğun kişilik yapısı, ruh sağlığı ve çevresine uyum biçimi ile anne-baba davranış, tutum ve inançlarının arasında sıkı bir ilişkinin olması anne-baba davranış, tutum ve inançları ile beraber bunların etkileri ile ilgili araştırmaları gerekli kılmaktadır (Hortaçsu, 2003). Anne-babanın çocuğu ile ilişkisi çerçevesinde; çocuğuna içten sevgi ve saygı duyan, hemen her konuda ona rehberlik etmeye çalışan anne-babaların yanında; çocuklarından mutlak itaat isteyen anne-babaların da varlığı bilinmektedir. Bu ebeveynler kendileri tarafından konulan kural ve emirlerin sıkı bir şekilde çocukları tarafından uygulanmasını beklerlerken, baskı ve yasaklara dayalı bir disiplin tarzı benimserler; “gerek gördükçe” şiddete başvurabilirler. Diğer taraftan; çocuklarını her hareketlerinde serbest bırakan ya da onları tamamen ihmal eden anne-baba tutum ve davranışları da günlük yaşamda sıkça gözlenebilmektedir. Tüm bu farklı tutumların; gelişim, ruh sağlığı, çevreye uyum, iletişim, eğitim yaşantısı gibi boyutlarda nasıl etkili olduğu konusu ile ilgili yapılanlara eklenecek olan çalışmalar ve detaylandırılacak sonuçlar, çocukların daha sağlıklı yetiştirilmeleri ve hayata daha doğru hazırlanmaları bakımından önem taşımaktadır.

2.6. 2. Anne-Baba Açısından Bakıldığında Çocuk Sahibi Olmak

Anne-baba olmak her ne kadar beraberinde büyük bir mutluluk, doyum, kendini değerli hissetme, itibar kazanma ve yetişkin olma hislerini getirirse de, aynı zamanda genellikle birçok değişim ve yeniden düzenlemenin var olduğu, stres yaratıcı bir uyum sürecidir (Bee, Bjorklund, 2004). Çocuk sahibi olmak çift için, alışık oldukları karı-kocalık rollerinin yanı sıra, anne-baba rollerini de beraberinde getirmektedir. (Bee ve Bjorklund, 2004); bununla birlikte anne-baba olmak deneyiminin, çoğunlukla çiftlerin beklentilerinden farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Çiftler;

kendilerini bir yandan yeni aile düzenine hazırlamak zorunda, diğer yandan da birçok yeni sorumluluğu üstlenmek zorunda bulurlar. Bu değişim ve düzenlemeler; ev işlerinin paylaşımında değişim, kadınların çalışma saatlerinde azalma ve ya işten ayrılma, çiftlerin birbirlerine ayırdıkları zamanda azalma, arkadaşlarla daha az görüşme şeklinde kendini gösterebilir. Bir başka deyişle anne-babalık süreci mutluluk ve stresin birlikte yaşandığı bir süreçtir. Bazı çiftler bu uyum sürecini daha kolay atlatıp; anne-babalığı daha sorunsuz yaşarlarken, bazıları uyumda daha büyük güçlükler yaşamaktadırlar (Şendil ve Balkan, 2005).

Bu çerçevede önemli etkenlerden bir tanesi de, anne-baba açısından sahip olunan çocuğun yaşıdır. Çünkü çocukların yaşı, hem onların bilişsel özellik ve becerilerini, hem de anne-babaların onlardan beklenti ve onlara karşı tepkilerini etkilemektedir. Yaşı büyüyen çocuk, özellikle ergenlik döneminden itibaren, zamanının giderek daha büyük bir bölümünü, ev ve anne-babanın gözetiminin dışında geçirecek, daha farklı kişiler ile ilişkiler içine girecektir. Ancak çocuğun yaşı ve yaşıyla ilgili bilişsel ve duygusal gelişimi kadar, anne-babalarını içinde buldukları yaş dönemi de aralarındaki ilişkiyi ayrıca etkileyecektir (Hortaçsu, 2003).

2.6.3. Anne-Baba Tutumlarının Çocuk Gelişimine Etkilerinin Araştırılmasının Başlangıcı

Child, bundan yarım asır kadar önce; 1954 yılında, genel ebeveyn tutum, davranış ve karakterlerinin; çocuğun sosyalleşme sürecine, uyum becerilerine ve davranışlarına yansımaları ile ilgili geçmişle bağlantılı olarak yapılan çalışmaların, geleceğin çalışmalarına yön verecek önemli unsurlardan biri olacağını ifade etmiştir (Aktaran: Darling ve Steinberg, 1993). Geçmiş ile bağlantı, psikanalitik kuramdan kaynaklanan ve aşırı koruyuculuğun, çocuklar üzerindeki etkisini araştıran çalışmalara dek uzanırken, psikolojide anne-baba değer, tutum ve davranışlarına ilgi 1920'lere kadar gitmektedir (Schultz, 2002). (Hortaçsu, 2003), anne baba tutumlarının; çocuklar açısından sonuçlarının, gelişim psikolojisinin 1950'lerdeki popüler alanı olan toplumsallaşmanın önemli konusu olduğunun altını çizerek, zaman içinde toplumsallaşma kavramının popüleritesini yitirdiğini, ancak anne-baba tutum ve davranışları ve bunların önemli doğurganlarından olan, aile ortamının çocuklar üzerindeki etkisi konusunun güncelliğini koruduğunu ifade etmiştir. Anılan alandaki araştırmaların güncelliği de bir tarafıyla Child'in öngörüsünü destekler niteliktedir.

Anne-babaların davranış ve tutumlarının, çocuk gelişimine etkilerinin araştırılmasına dair merak, hem davranışçı teorisyenlerin, hem de Freudcu teorisyenlerin bakış açılarının doğal sonucu olarak görülebilir (Darling ve Steinberg, 1993). Davranışçılar, yakın çevredekilerin gelişimi nasıl pekiştirdiklerini incelerken, Freudcu teorisyenler de gelişimin biyolojik unsurları ile beraber ebeveynlerin istek ve toplumsal beklentilerin oluşturduğu kaçınılmaz çelişkiye yoğunlaşmışlardı. Böylece sosyalleşmeye dair iki temel soru ortaya çıkmıştı: 1-) Çocuk yetiştirmenin örnek yolları nelerdir? 2-) Farklı çocuk yetiştirme yolları nasıl gelişimsel sonuçlar verir? (Darling ve Steinberg, 1993), tam bu noktada tarihsel bir gerginliğin altını çizmişler ve gerginliğin taraflarını, belirli ebeveyn uygulamalarının, çocuklar adına gelişimsel sonuçlarını inceleyenler ve daha global olarak ebeveyn özelliklerini, stillerini, davranışlarını ve tutumlarını araştıranlar olarak belirlemişlerdir. (Darling ve Steinberg, 1993), bu çerçeveye oturttukları ebeveynler ile ilgili araştırmaların, temelde üç bileşenin olduğu altını çizmişlerdir: 1-) ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal ilişki, 2-) ebeveyn tutum ve davranışları, 3-) ebeveyn inanç sistemi.

2. 6. 4. Baumrind'in Sınıflaması

Eşler arasındaki ve ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkilerin karşılıklı etkileşimleri, aile teorisinin temelini oluşturmaktadır (Erel ve Burman, 1995). Aile teorisinin temel bileşenlerinden olan ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında, anne-baba tutumlarına ilişkin Baumrind'in (1971) sınıflaması bu alanda yapılan çalışmalara kuramsal bir temel oluşturarak öncülük etmiştir (Yılmaz, 2000). Baumrind'in bu sınıflaması, okul öncesi dönemdeki çocuklarla, ev ortamında yaptığı gözlemlere ve laboratuvar çalışmalarına dayanarak, üç temel anne-baba tutumu ortaya koymuş ve bunların çocuğun bilişsel ve sosyal gelişimi ile ilişkili olduğunu savunmuştur. Bu çerçevede anne-babalığa bakış, geleneksel anlamda bu üç tutum; **otoriter, demokratik, izin verici** ekseninde gerçekleşmiştir.

Bu üç temel kategori birbirlerinden, (Dornbusch ve arkadaşlarına, 1987) göre, üç temel unsurla ayrılmaktadır. İlk unsur, çocuğun davranışları ile ilgili farklı ebeveynlerin genel beklentilerinin farklı oluşudur. İkinci unsur, çocukların uyum sağlaması beklenen değer, davranış ve standartların farklı oluşu ve üçüncü unsur da anne-babaların bu değer, davranış ve standartları çocuklarına aktarış biçimlerinin

birbirlerinden farklı oluşudur. Baumrind (1971), çocuk yetiştirme konusunda anne-baba tutumuna ilişkin dört boyut belirlemiştir. Bunlar **ebeveynin kontrolü** (parental control), **ebeveyn-çocuk ilişkisinde açıklık** (clarity of parent-child relationship), **olgunluk beklentisi** (maturity demand) ve **bakım-destektir** (nurturance).

2.6. 5. Maccoby ve Martin'in (1983) Sınıflamaya Katkıları

Baumrind'in çalışmalarına ek olarak Maccoby ve Martin (1983); ebeveyn tutumlarını, duyarlılık (responsiveness) ve talepkarlık (demandingness) boyutlarının, fonksiyonu olarak görmüşlerdir. İki boyutun da iki ayrı talebi ifade ettiğini düşünmek mümkündür. Talepkarlık, ebeveynin çocuğunu sosyalleştirme çabalarına karşılık gelirken, duyarlılık ise ebeveynin, çocuğunun bireyselliğini kabul etmesi olarak görülebilir (Darling ve Steinberg, 1993). Maccoby ve Martin; Baumrind'in sınıflamasındaki izin-verici anne-baba tutumunu ikiye ayırmışlardır. **Demokratik** aileler, hem talep hem duyarlılık seviyelerinde yüksek iken, **otoriter** aileler, talep seviyelerinde yüksek ancak duyarlılık seviyelerinde düşüktürler. Diğer taraftan duyarlılık seviyelerinde yüksek, talepkarlık seviyelerinde düşük olan aileler **müsamahakar** (indulgent) izin-verici olarak adlandırılırken, her iki boyutta da düşük seviyede olan anne-babalar **ihmalkar** (neglectful) izin-verici olarak tanımlanmışlardır (Tablo 2)

2. 6. 6. Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Diğer Kavramsal Katkılar

(Crouter, MacDermid, McHale ve Jenkins , 1990), ebeveynin çocuğu ile ilişkisinde; **denetim/takip** kavramının önemine işaret etmişlerdir. Bu kavram ebeveynin çocuğunu insafli ve ölçülü bir biçimde yönetmesi ve denetlemesi olarak tanımlanabilir. Etkin denetçi/gözlemci, çocuğunun yaptıklarından haberdardır, çocuğuna karşı ilgilidir ve iletişim kanallarını sürekli açık tutmaktadır. (Pulkinnen, 1982) ise ebeveynleri; **çocuk-merkezli** ve **ebeveyn-merkezli** çocuk yetiştirme biçimine sahip olanlar diye ikiye ayırmıştır. (Aktaran: Crouter, Mac Dermid, Mc Hale ve Jenkins, 1990). Pulkinnen'in araştırmasında; çocuk-merkezli rehberliği tercih eden anne-babaların çocuklarının; daha fazla sorumluluk sahibi, sosyal olarak rekabetçi, ebeveynlerine duygusal olarak yakın ve başarı odaklı oldukları ortaya

konmuştur. (Bronfebbrenner ve Crouter'in, 1982), denetleyen anne-babaları, Pukinnen'in çocuk-merkezli anne-babaları ile fazlasıyla benzeşmektedir (Aktaran: Crouter, Mac Dermid, Mc Hale ve Jenkins, 1990). İsimleri anılan araştırmacılar; bu denetleyen/takip eden anne-babaların özelliklerini; sıkça çocukları ile iletişim halinde olmaları, çocuğun günlük yaşamlarına ilgi göstermeleri ve nerede, kiminle, ne yaptığını takip etmeleri olarak belirlemişlerdir.

Aslında gerek Crouter ve arkadaşlarının, gerekse Pulkinnen'in ebeveynlerin tutum ve davranışları ile ilgili tanım ve kavramları, görüldüğü gibi Baumrind'in demokratik ebeveynlerinden çok da farklı değildir. (Baumrind ,1980, s.261), prototipik demokratik ebeveyni şöyle tanımlamaktadır: *“Sözel alış-verişi teşvik eder, yaptıklarının gerekçelerini çocuğuyla paylaşır. Özgür iradeye ve disiplinli uyuma değer verir. Bu yüzden fikir uyuşmazlığında (ebeveyn-çocuk arasındaki) kontrol sağlamaya çalışır, ancak bunu yaparken çocuğu da kurallarla boğmaktan, germekten kaçınır. Yetişkin olarak haklarının farkındadır, ancak çocuğun da kendine ait tarzını, ilgi ve isteklerini önemser. Demokratik ebeveyn; çocuğunun şimdiki niteliklerini, sınırluluklarını keşfetmiştir, ancak gelecekteki gelişimini göz önünde bulundurarak, beklentileri ile ilgili standartlar da koyar. Hedeflerine ulaşmak için mantığı ile hareket eder. Kararlarını sadece grup onayı ya da çocuğun bireysel isteklerine göre vermez, ama diğer yandan da kendi doğrularını şaşmaz ve hatasız olarak da görmez.”*

2.6 . 7. Ebeveyn Tutumu-Okul Başarısı İlişkisi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Ebeveyn olmanın önemli yönlerinden birinin de; çocukların okul yaşamlarına aktif bir 'yatırım' yapabilmek olduğunu ifade etmiş, anne-babaların; çocuklarının okul ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmesinde, onların yanında olabilmek için, okul hayatları hakkında bilgi sahibi olmaları ve onlara ulaşmak için de kaynaklarını kullanmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Ergenlik sürecinde, ergenin yaşadığı biyolojik, bilişsel ve sosyal değişimler, ebeveyn-ergen ilişkisinin tekrar yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır . Dolayısıyla ebeveynin yukarıda sözü edilen 'yatırımı', bu yapılandırmanın içinde gerçekleştirmesi önem taşımaktadır. Bu dönemde; sağlıklı ergen-ebeveyn ilişkisi, ergenin sorunsuz psikolojik gelişimi ve okul başarısına etki eden demokratik ebeveyn tutumunun üç bileşeni belirlenmiştir .

Bunlar; ebeveynin kabul ve sıcaklığı, davranış kontrol ve tutarlılığı ve psikolojik özerklik ya da demokrasi başlıkları altında toplanmıştır (Stevenson ve Baker, 1987).

Okul öncesi, ilk ve ortaokul öğrencileri ile yapılan çalışmaları analiz etmişlerdir. Bunun sonucunda ebeveyni, çocuğun okul başarısı ile ilişkilendiren beş süreç tanımlamışlardır: 1-) anne ve çocuğu arasındaki sözel iletişim, 2-) anne-babanın başarı için beklentisi, 3-) anne-babanın, çocukla kurduğu olumlu ve sevgiye dayalı ilişki, 4-) anne-babanın, çocuk hakkındaki inanç ve değerleri, 5-) disiplin ve kontrol stratejileri. Hess ve McDewitt (1984) bu farklı süreçlerden, okul başarısı ile en yakın ilişkisi olanın disiplin ve kontrol stratejileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda Gordon (2005), **kısıtlayan/cezalandıran** disiplin türü ile **öğreten/eğiten** türdeki disiplin türünün birbirlerinden ayrılması gerektiğini ifade etmiştir. Kısıtlayan/cezalandıran disiplin türünde, çocukları **denetlemek** için çaba harcanırken, öğretmen/eğiten türünde, onları **etkilemek** için uğraş verilmektedir. Gordon güç kullanımına bağlı *dış denetime* karşı, anne-babaların çocuklarını etkileyerek oluşturabilecekleri *iç denetimi* savunmakta, bunu başarıya giden yolda önemli bir koşul olarak görmektedir(Hess ve Hollowat, 1984).

2.6. 8. Anne-Baba Tutumu ve Anne-Babanın Okula İlgisi Arasındaki İlişki

Ebeveyn tutumunun, çocuğa zarar vermesiyle ilgili en önemli gösterge; anne babaların sahip oldukları kaynakları yeterince kullanamaması ve çocuğuna aktaramaması ile ilgilidir (Grolnick, Benjet, Kurowski ve Apostoleris, 1997). (Grolnick ve Slowiaczek, 1994), okulla ilgili '**ebeveyn ilgi/katılımını**' anne-babanın belirli bir alanda kaynaklarını, çocuklarının hizmetine sunmak olarak tanımlamış ve okulla ilgili ebeveynin üç tür katılımının belirleyici olduğundan söz etmiştir. Bunlar; **davranışsal** (veli toplantılarına katılmak, ev ödevlerine yardımcı olmak gibi), **bilişsel** (uyaran niteliğinde güncel olaylardan bahsetmek gibi) ve **kişisel** (çocuğun okulda yaptıklarını düzenli olarak takip etmek gibi) katılımlardır. Bu araştırmacılar (1994) altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda, üç boyutun birbirinden bağımsız olduğunu ve yine üç boyutun da okul başarısını olumlu yönde etkilediklerini ortaya koymuşlardır. Özellikle davranışsal ve bilişsel olarak katılımları yüksek olan annelerin çocuklarının, akademik olarak daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

2.6.9. Tutum-Psikososyal Olgunluk-Başarı İlişkisi

Burada akla gelebilecek önemli sorulardan bir tanesi de demokratik tutumun faydasının nasıl olduğudur. Başka bir deyişle demokratik tutumun genelde ve okul özelinde ders başarısına katkısı ne tür süreçleri içermektedir sorusunun yanıtı bu bağlamda önemli olacaktır. Ya da neden ebeveyn tutumları çocukların okul başarısı ile ilişkilidir? Demokratik tutumun tümü mü yoksa bazı özellikleri mi okul başarısını artırır? Tutum okul başarısına sadece eşlik mi eder, yoksa ona katkı da mı sağlar? Bu soruların yanıtları da; süreci daha iyi anlamak ve kuramsal altyapıyı oluşturmak açısından önemli görülmelidir.

Ergenlik sürecinde; ergenin yaşadığı biyolojik, bilişsel ve sosyal değişimlerin, ebeveyn-ergen ilişkisinin tekrar yapılandırılmasını zorunlu kıldığı belirtilmişti. Bu süreçte ebeveyne düşen görev, çocuğuna daha fazla davranışsal özerklik tanıyarak ona bir yetişkin gibi davranması, kendisini öyle hissettirmesidir (Paikoff, Brooks-Gunn, 1991). Bu dönemde, aile ilişkilerinin önemli bir bileşeni de ergenlerin ailede verilen kararlara iştirak etmesidir. Bunun katkısı, bağımsızlık ihtiyacı artan ergenin bu ihtiyacının; destekleyici, demokratik aile ortamında karşılanmasıdır (Eccles, Midgley, Wigfield, Buchanon, Reuman, Flanagan ve Maciver, 1993). Bu ortamda kendi düşüncelerinin önemsendiğini fark eden ergen; bireysellik ve özerkliği ile ilgili önemli sayılabilecek aşamalar kaydeder (Broody, Moore ve Gle, 1994). Diğer taraftan ergenin ailede verilen kararlara artan girdisi; akranlarına karşı olan sağlıksız güveni azaltırken, benlik algısı ile ilgili olumlu sonuçlar vermektedir (Fulgini, Eccles, 1993). Başka bir deyişle; ihtiyaç ve gereksinimleri, destekleyici aile ortamında giderilen ergen, sağlıklı da bir psiko-sosyal gelişim sürecinden geçmektedir.

(Greenberg , 1982) başarılı ve başarısız öğrencileri birbirilerinden ayıran etkenin; sosyal sınıf ya da akademik yeterliliklerden çok daha fazla; sözü edilen psiko-sosyal gelişim ve psiko-sosyal olgunluk düzeyine atfedilebileceği görüşünü ortaya koymuştur (Aktaran: Steinberg, Elmen ve Mounts, 1989). Bununla beraber

Greenberg, bu psiko-sosyal olgunluğun da ergende, ebeveynlerinin desteği ile oluşacak sağlıklı bir özerklik bilinci ile gelişebileceği görüşünü savunmuştur. Bu görüşten hareket eden (Steinberg ve arkadaşları, 1989), demokratik tutumun, ergenlerin psiko-sosyal gelişim ve olgunluk düzeylerine katkı yaptığına ve böylece akranlarından psiko-sosyal olarak daha özerk olan ergenlerin de okulda daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Özerkliği; özgüven, kimlik ve kendini yönetebilme bilincinin toplamı olarak gören araştırmacılar, bu ergenlerin okul ve başarı ile ilgili daha fazla sorumluluk almaya hazır olacaklarını ifade etmişlerdir.

2.6.10. Kız ve Erkek Öğrencilerin, Tutum ve Akademik Başarı Bağlamında Cinsiyete Bağlı Farkları

Araştırmalarda; kızlar erkeklere göre ebeveynleri hakkında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük otoriter tutum açıklarken (Dornbusch ve ark., 1987), aynı paralelde erkeklere göre daha fazla demokratik tutum rapor etme eğiliminde bulunmuşlardır (Steinberg ve ark., 1992). Bumpus ve arkadaşları (2001) ise özellikle ergenliğin başlangıcında erkeklerin, anne-babaları tarafından daha özgür olmaları konusunda desteklenirlerken, kızların daha uyumlu olmak üzere yetiştirildiklerinin altını çizmektedirler. Kızlardan beklenen bu uyumlu olma hali, belki de onların erkeklerden daha önce, psiko-sosyal olarak olgunlaşmalarını sağlamaktadır. Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilmesinde ve daha sonra bunun yansımalarına bağlı olarak ortaya çıkan farklardan bir tanesi de denetim/gözetim ve okul başarısı ilişkisine aittir. (Crouter ve arkadaşlarının , 1990) çalışmalarında; gerek erkek, gerekse kız öğrenciler için ayrı ayrı olmak üzere, ebeveynleri tarafından iyi denetlenen ve iyi denetlenmeyenler şeklinde dört grup oluşturulmuştur. Sonuçta iyi denetlenen erkek çocuklarının not ortalamaları, iyi denetlenen ve iyi denetlenmeyen kız öğrencilerin not ortalamalarından farklı bulunmamıştır. Diğer taraftan iyi gözlenmeyen erkek çocukların not ortalamaları, bu dört grup içinde en düşük olarak bulunmuştur.

2.6. 11. Annelik-Babalık Rollerini:

Son yıllarda yapılan çalışmalarda, ebeveynlerin anne-baba olmak hakkındaki görüş ve rollerine dair inançlarının, çocuk yetiştirme tutumlarını ve bunun da çocuğun gelişimini etkilediği belirtilmiştir (Hinde vd.1998). Bu çalışmalarda ebeveyn olarak

kendilerini yeterli hisseden annelerin; çocuklarına daha duyarlı, sevecen ve sıcak davranacakları belirtilmiştir. Ayrıca yine annelerin ebeveyn olmadaki yeterlilikleri, doyumları ve çabalarının, ebeveyn görevlerindeki başarı ve başarısızlıkları ile ilişkileri de incelenmiştir.

Grolnick ve arkadaşları (1997) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin, anne-babalık rollerini algılama biçimleri ile çocuklarını nasıl gördüklerini incelemişler ve buna bağlı olarak çocuklarına ve onların okullarına gösterdikleri ilginin değiştiğine dair bulgular ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada anne-babalar, çocuklarının öğrenimlerine dair algıladıkları rolleri ile ilgili fikirleri doğrultusunda ayrılmışlardır. Anne-baba olarak, çocuklarının okul yaşantıları ile ilgili rollerini önemseyen anne-babaların; çocuklarının okul yaşantılarına daha fazla ilgi gösterdikleri, okulda yapılan aktivitelere ise daha fazla katılımda buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada çocuklarının okul yaşantıları ile ilgili rollerinin önemsiz olduğunu düşünen ebeveynlerin, çocuklarını daha 'zor' olarak tanımladıkları bulunmuştur. Grolnick ve arkadaşları bu ebeveynlerin çocukları ile uğraşmayı itici bulabileceklerini ve onlarla iletişimden kaçınabilecekleri ihtimalinin de değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Zira yine aynı araştırmacıların bir başka çalışmasında; ergenlerini 'zor' olarak gören anne-babaların, çocuklarının okul yaşantılarını takip etmedikleri ve bu yaşantılarına ilgi göstermedikleri bulunmuştur

2.6. 12. Anne ve Baba Olmanın Getirdiği Farklar

Anneler, babalara göre çocuklarının daha fazla günlük ve okul yaşantıları ile iç içedirler. Amerika'da tek ebeveynleri ile yaşayan çocukların yüzde 90'ının da anneleri ile beraber yaşadıkları göz önünde bulundurulduğunda (Stevenson ve Baker, 1987), annelerin babalara kıyasla çocuklarına duygusal olarak da daha yakın oldukları anlaşılabilir olmaktadır (Collins ve Russell, 1991). Bu çerçevede Bumpus ve arkadaşları (2001), annelerin babalara kıyasla çocuklarına karşı daha fazla destekleyici tutum içinde olduklarını, bununla beraber babaların ise annelere kıyasla çocuklarına karşı daha soğuk ve kısıtlayıcı olduklarını (Parke, 1995) aktarmışlardır.

2.6. 13. Anne-Baba Uyumu

Eşler arasındaki ve ebeveyn-çocuk arasındaki, ilişkilerin karşılıklı etkileşimi aile teorisinin temelini oluşturmaktadır (Gülerce, 1996). Kompleks yapısı bilinen aile dinamiklerine kavramsal olarak bakıldığında, araştırmacılar aileyi; eşler, ebeveyn-çocuk ve çocuklararası alt-gruplardan oluşabilen bir sosyal sistem olarak görürler (Belsky vd. 1986). Bu üç alt sistem içinde; eşler arasındaki ilişki, belirleyici olarak algılanmasından ötürü anahtar bir rol üstlenmiştir (Belsky, 1981; Erel ve Burman, 1995).

Eşler arasındaki uyum ve ilişkinin kalitesi ile ilgili olarak Erel ve Burman (1995); üç boyutun önemli olduğunu ifade etmişlerdir: 1-) Evlilik tatmini (uyum, genel kalite, doyum, gerginlik), 2-) anlaşmazlık (sözel ve fiziksel saldırganlığın sıklığı ve yoğunluğu), 3-) evlilikte koalisyon. Anne-babanın uyumu çocuklar için daha güvenli, öngörülebilir ve dolayısıyla kontrol edilebilir bir çevre sunmaktadır. Bu çerçevede Belsky (1981); eşler arasındaki bağların zayıf, uyum seviyesinin düşük olduğu müddetçe, ebeveyn-çocuk ilişkisindeki güçlüklerin ortadan kaldırılmasının zor olacağını ifade etmiştir. Bu sebeple ebeveynlerin kendi aralarındaki sorunların; çocukları ile kurdukları iyi ilişkilere güvenerek, onları etkilemeyeceği düşünceleri yanlış bir inançtır. Klinik perspektiften bakıldığında da; ebeveyn- çocuk arasındaki bağların güçlendirilmesi ve davranışsal problemlerin ortadan kaldırılması, eşler arasındaki sorunların çözümlenmesine bağlıdır (Erel ve Burman, 1995). Zira ebeveyn-çocuk ilişkisi ile bağlantısından ötürü; çocuğun davranışsal problemlerine, eşler arasındaki uyumsuzluğun sebep olabileceği ifade edilmiştir (Belsky, 1984; Goldberg ve Easterbrooks,1984). Bu sebeple çocuğa psikolojik olarak destek olmaya çalışırken, en az ebeveyn-çocuk ilişkisi olduğu kadar, eşler arasındaki ilişki de özenle değerlendirilmeye alınmalıdır.

2.6.14. Anne-Çocuk, Baba-Çocuk İlişkileri; Eşler Arasındaki İlişkilerden Aynı mı Etkilenir?

Booth ve Amato (1994) araştırmalarında sonuçlarının, boşanmanın en büyük zararının çocuklar küçük iken olduğunu ve sonraki baba-çocuk ilişkisine olumsuz etkisine işaret ettiğini belirtmişlerdir. Anılan araştırmacılar ayrıca evlilik uyumsuzluğu ve boşanmanın çocukların babaları ile olan ilişkilerini çok daha fazla bozduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara paralel bir başka araştırmada (Peterson ve Zill , 1986), eşler arasındaki uyumsuzluğun baba ile olan ilişkileri anne ile olanla karşılaştırıldığında, daha olumsuz etkilediğini bulmuşlardır. (Belsky vd. 1991) baba-çocuk ilişkisinin eşler arasındaki uyumla, anne-çocuk ilişkisine göre daha bağlantılı olduğunu ifade etmişlerdir. Bir meta-analiz çalışmasında ise (Amato ve Keith , 1991) boşanmanın çocuğun her iki ebeveyn ile olan ilişkisini de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bozduğunu ortaya koyarken; durumun babalar için annelere göre daha kötü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

2.6. 15. Anne-Babanın Sosyo-Ekonomik Düzeyi (SED)

Anne-baba tutum ve davranışlarının, daha geniş çerçevede ebeveynler ve ailenin yaşadığı koşullardan bağımsız düşünülüp, değerlendirilmesi mümkün değildir (Belsky, 1984; Bronfenbrenner, 1986). Ekolojik perspektiften bakıldığında ise, kaynakların çocuğa aktarıldığı aile ortamının sosyal yapısı oldukça belirleyicidir (Grolnick ve arkadaşları, 1997). (Kağıtçıbaşı , 1990) bu bağlamda, özellikle karşılaştırmalı çalışmalarda, göreceli sosyo-ekonomik düzey bilinmiyorsa, bulunan farkların, etnik ya da kültürel farklılıklara atfedilemeyeceğini belirtmiştir.

Genellikle anne-babaların meslek ve eğitim düzeyi ile belirlenen sosyo-ekonomik düzeyin (SED), anne-babaların, çocuklarının yetişme ve eğitimine ilişkin düşünce ve davranışları ile ilişkili olduğu görülmüştür (Hortaçsu, 2003). Hortaçsu, (2003) bu bağlamda genelde üst SED'deki anne-babaların, alt SED'deki anne-babalara kıyasla, çocuğun gelişimini olumlu biçimde etkileyecek tutum ve düşünceleri daha sıklıkla

taşıdıklarının görüldüğünü ifade etmiştir. Çocuklarının okul yaşantıları ile ilgili SED'in etkileri ile ilgili özele inildiğinde ise; yapılan araştırmaların bazıları yüksek SED'deki ailelerin çocuklarının, daha düşük SED'dekilere göre, okul yaşantılarının daha uzun olduğunu ve dolayısıyla daha fazla akademik dereceye sahip olduklarını gösterirken (Jencks, 1972; Sewell, Houser ve Featherman, 1976); bazı çalışmalar ebeveynin eğitim durumunun, çocuğun okuldaki performansıyla ilgili öğrenme seviyesi ve motivasyonu etkilediğini (Kohn, 1969; Majoribanks, 1979) ortaya koymuştur (Aktaran: Stevenson ve Baker, 1987).

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada kullanılan “ Bireysel Bilgi Toplama Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI) sonuçlarına göre elde edilen bulgular üzerinde durulmuştur.

3.1. Bireysel Bilgi Toplama Anketinin Sonucunda Elde Edilen Bulgular:

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımına baktığımızda bunların % 48’ i kız öğrenci iken, % 52’ sinin erkek öğrenci olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 1).

Tablo 1:
Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	24	48,0
Erkek	26	52,0
Toplam	50	100,0

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 122 sı tek kardeş, % 22’ si bir kardeş, % 48’ i iki kardeş, % 14’ ü ise üç kardeşi olan öğrencilerden oluşmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2:
Araştırmaya Katılanların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Frekans	Yüzde
Tek Kardeş	8	16,0
1	11	22,0
2	24	48,0
3	7	14,0
Toplam	50	100,0

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 98’ nin annesi hayatta iken bir öğrencinin annesi hayatta değildir.
- ❖ Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin % 100’ nün babaları hayatlarına devam etmektedir.
- ❖ Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin anne-babalarının % 92’ si birlikte yaşarlarken, % 8’i ayrı yaşamaktadırlar.

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 88' i kendi anne ve babasıyla yaşarken, % 4' ü üvey anne ile, % 2'si üvey baba, % 4'ü büyükbaba, % 2' si büyükanne ile yaşamına devam etmektedir (Tablo 3).

Tablo 3:

Araştırmaya Katılanların Evde Beraber Yaşadığı Kişilere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Anne - baba	44	88,0
Üvey Anne	2	4,0
Üvey Baba	1	2,0
Büyükbaba	2	4,0
Büyükanne	1	2,0
Toplam	50	100,0

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin % 4'ü ilkokul, % 40'ı lise, %14'ü iki yıllık üniversite, % 26'sı dört yıllık üniversite, % 16'sı ise yüksek lisans mezunu olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4).

Tablo 4:

Araştırmaya Katılanların Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde
İlkokul	2	4,0
Lise	20	40,0
İki yıllık	7	14,0
Üniversite	13	26,0
Yüksek lisans	8	16,0
Toplam	50	100,0

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin babalarının % 2' si ilkokul, % 22 si ortaokul, % 22' si lise, ' 16' sı iki yıllık üniversite, % 38' i dört yıllık üniversite, % 20' si ise yüksek lisans mezunu olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 5).

Tablo 5:

Araştırmaya Katılanların Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde
İlkokul	1	2,0
Ortaokul	1	2,0
Lise	11	22,0
İki yıllık	8	16,0
Üniversite	19	38,0
Yüksek lisans	10	20,0
Toplam	50	100,0

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin % 46' sı çalışırlarken, % 54' ü ise başka işlerde çalışmadıklarını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin % 94' ü çalışırlarken, % 6' sı ise başka işlerde çalışmadıkların ortaya çıkmıştır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 26' sının dersleri ile anneleri, % 8'inin babaları, % 56' sının hem anne hem de babaları, % 10' un ise ailede yaşayan diğer bireylerin ilgilendiklerini söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden % 30' u kendilerini çok başarılı olarak gördükleri gibi, % 54' ü sadece başarılı, 5 16' sı ise başarısız bir öğrenci olarak görmektedirler.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dersleri üzerinde % 16' sı anneleri, % 8' i babaları, % 38' i hem anne hem de babaları, % 38' i hiçbirin etkili olmadığını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 12' si başarısızlıklarını annelerinden saklarlarken, % 88' i ise başarısızlıklarını annelerinden saklamadıkları görülmüştür.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %28' i başarısızlıklarını babalarından saklarlarken, % 72' si ise başarısızlıklarını babalarından saklamadıkları görülmüştür.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 62' i büyüdüklerinde annelerinin kendilerine davrandığı gibi davranacaklarını, % 26' sı belki davranabileceklerini, % 12' si ise kesinlikle anneleri gibi davranmayacaklarını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 68' i büyüdüklerinde babalarının kendilerine davrandığı gibi davranacaklarını, % 26' sı belki davranabileceklerini, % 62' si ise kesinlikle babaları gibi davranmayacaklarını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 98'i iyi bir eğitim almasının gerekliliğine inanırken, öğrencilerin % 2' si ise iyi bir eğitim almasına gerek olmadığına inanmaktadır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 96' sı ders dışı hobilerle uğraşırken, % 4' ü ise ders dışı hobilerinin olmadığını söylemektedirler.

3.2. Anne-Baba Tutum Ölçeğinde Elde Edilen Bulgular:

Tablo 6:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	27,48	659,50	264,500	-,925	,355
Erkek	26	23,67	615,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 6'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Anne-Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi boyutuna ilişkin cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 7:
Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	25,60	614,50	309,500	660,500	,047*
Erkek	26	21,40	660,50			
Toplam	50					

* P < .05 (Anlamlı)

Tablo 7'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular kız öğrenciler lehine anlamlı bir farkın ortaya çıktığını göstermektedir. Buna göre, kız öğrenciler anne baba tutumlarını erkek öğrencilere göre daha kendilerini zorlayıcı olmayan, demokratik disiplin uyguladıkları ve bireyselliklerini ne kadar ifade etme imkanı tanıdıkları konusunda daha iyi buldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 8:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	19,88	477,00	177,000	-2,639	,008**
Erkek	26	30,69	798,00			
Toplam	50					

** P < .01 (Çok Anlamlı)

Tablo 8'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular Erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farkın ortaya çıktığını göstermektedir. Buna göre, Erkek öğrenciler çocukların, anne-babalarını kız öğrencilere göre daha kontrollü ve denetleyici olarak algılamışlardır.

Tablo 9:
Annenin Çalışma Durumuna Göre Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	24,04	553,00	277,000	-,656	512
Anne Çalışmıyor	27	26,74	722,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 9'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Annenin çalışıp çalışmama durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 10:
Annenin Çalışma Durumuna Göre Kabul İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	22,61	520,00	244,000	-1,298	,194
Anne Çalışmıyor	27	27,96	755,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 10'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Annenin çalışıp çalışmama durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol İlgili Alt Boyutuna İlişkin anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 11:
Annenin Çalışma Durumuna Göre Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	25,39	584,00	308,000	-,049	,961
Anne Çalışmıyor	27	25,59	691,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 11'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Annenin çalışıp çalışmama durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 12:
Babannın Çalışma Durumuna Göre Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	25,83	1214,00	55,000	-,634	,526
Baba Çalışmıyor	3	20,33	61,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 12'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Babanın çalışıp çalışmama durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna ilişkin anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 13:

Babanın Çalışma Durumuna Göre Kabul İlgisi Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	25,63	1204,50	64,500	-,246	,806
Baba Çalışmıyor	3	23,50	70,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 13'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Babanın çalışıp çalışmama durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutuna ilişkin anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 14:

Babanın Çalışma Durumuna Kontrol Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	24,79	1165,00	37,000	-1,378	,168
Baba Çalışmıyor	3	36,67	110,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 14'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Babanın çalışıp çalışmama durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutuna ilişkin anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 15:
Annesi Gibi Davranma Eğiliminin Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kesinlikle davranırım	31	23,52	729,00	170,000	-,815	,415
Belki davranırım	13	20,08	261,00			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 15'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun ileride annesi gibi davranıp davranmayacağına ilişkin düşüncesi Anne Baba Tutum Ölçeği kontrol ve denetleme Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 16:
Annesi Gibi Davranma Eğiliminin Kabul ve İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kesinlikle davranırım	31	22,82	707,50	191,500	-,258	-,116
Belki davranırım	13	21,73	282,50			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 16'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun ileride annesi gibi davranıp davranmayacağına ilişkin düşüncesi Anne Baba Tutum Ölçeği kabul ve ilgi Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 17:
Annesi Gibi Davranma Eğiliminin Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kesinlikle davranırım	31	22,35	693,00	197,000	-,116	,796
Belki davranırım	13	22,85	297,00			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 17'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun ileride annesi gibi davranıp davranmayacağına ilişkin düşüncesi Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik özellikler Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 18:
Babası Gibi Davranma Eğiliminin Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kesinlikle davranırım	34	25,21	857,00	180,000	-,981	,326
Belki davranırım	13	20,85	271,00			
Toplam	47					

P > .05

Tablo 18'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun ileride babası gibi davranıp davranmayacağına ilişkin düşüncesi Anne Baba Tutum Ölçeği kontrol ve denetleme Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 19:
Babası Gibi Davranma Eğiliminin Kabul ve İlgil Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kesinlikle davranırım	34	25,18	856,00	181,000	-,954	,340
Belki davranırım	13	20,92	272,00			
Toplam	47					

P > .05

Tablo 19'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun ileride babası gibi davranıp davranmayacağına ilişkin düşüncesi Anne Baba Tutum Ölçeği kabul ve ilgi Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 20:
Babası Gibi Davranma Eğiliminin Psikolojik Özellikler Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanıyorum	34	23,93	813,50	218,500	-,060	,953
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanmıyorum	13	24,19	314,50			
Total	47					

P > .05

Tablo 20'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun ileride babası gibi davranıp davranmayacağına ilişkin düşüncesi Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik özellikler Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 21:
Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Psikolojik Özellikler Kabul ve İlgili Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanıyorum	49	25,77	1262,50	11,500	-,902	,367
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanmıyorum	1	12,50	12,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 21'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun gelecekte iyi bir eğitim alıp almama konusundaki düşüncesinin Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik özellikler Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 22:
Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Kabul ve İlgi Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanıyorum	49	25,65	1257,00	17,000	-,521	,602
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanmıyorum	1	18,00	18,00			
Total	50					

P > .05

Tablo 22'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun gelecekte iyi bir eğitim alıp almama konusundaki düşüncesinin Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul ve İlgi Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 23:
Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Kontrol ve Denetleme Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanıyorum	49	25,43	1246,00	21,000	-,244	,807
Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanmıyorum	1	29,00	29,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 23'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun gelecekte iyi bir eğitim alıp almama konusundaki düşüncesinin Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutunda anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 24:
Gelecekteki Eğitimi Hakkındaki Düşüncesinin Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	26,04	625,00	299,000	-1,041	,298
Erkek	26	25,00	650,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 24'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Çocuğun gelecekte iyi bir eğitim alıp almama konusundaki düşüncesinin cinsiyetlere göre anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

3.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinde (PARI) Elde Edilen Bulgular:

Tablo 25:
Araştırmaya Katılanların Anne Baba Tutumlarına İlişkin Algı Durumları Dağılımı

Cinsiyet	En Düşük	En Yüksek	s	X
Anne Baba Tutumu	95	169	16,67	135,78
Toplam	95	169	16,67	135,78

P > .05

Tablo 25' e göre araştırmaya katılanların anne baba tutumları ile ilgili algıları incelendiğinde en düşük puan 95 olarak ölçülmüştür. Bu tutum anketine göre en yüksek değer 169 olmuştur. Ankete verilen cevapların ortalaması ise 135,78 olmuştur. Öğrenciler anne ve babalarına ilişkin algılarında bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 26:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	27,21	653,00	271,000	-,797	,425
Erkek	26	23,92	622,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 26'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun cinsiyetlere göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 27:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	23,42	562,00	262,000	-,980	,327
Erkek	26	27,42	713,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 27'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun cinsiyetlere göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 28:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığı Reddetmesi Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	27,02	648,50	275,500	-,712	,477
Erkek	26	24,10	626,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 28'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev Kadınlığının Reddetmesi Alt Boyutunun araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 29:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Kız	24	23,44	562,50	262,500	-,965	,334
Erkek	26	27,40	712,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 29'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı-Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 30:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Hayatta	49	25,95	1271,50	2,500	-1,527	,127
Anne Hayatta Değil	1	3,50	3,50			
Toplam	50					

P < .05

Tablo 30'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının hayatta olup olmasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 31:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Hayatta	49	25,82	1265,00	9,000	-1,085	,278
Anne Hayatta Değil	1	10,00	10,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 31'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik tutum ve eşitlik Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının hayatta olup olmasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 32:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Hayatta	49	25,92	1270,00	4,000	-1,426	,154
Anne Hayatta Değil	1	5,00	5,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 32'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının hayatta olup olmamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 33:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Annenin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Hayatta	49	25,92	1270,00	4,000	-1,426	,154
Anne Hayatta Değil	1	5,00	5,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 33'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının hayatta olup olmamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 34:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Baba Evli	46	25,93	1193,00	72,000	-,582	,474
Anne Baba Ayrı	4	20,50	82,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 34'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının evli olup olmamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 35:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Baba Evli	46	25,88	1190,50	74,500	-,632	,527
Anne Baba Ayrı	4	21,13	84,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 35'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik tutum ve eşitlik Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının evli olup olmamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 36:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Baba Evli	49	25,92	1270,00	81,500	-,377	,706
Anne Baba Ayrı	1	5,00	5,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 36'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının evli olup olmamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 37:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Anne Babanın Evli Olup Olmamasına İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Baba Evli	46	25,12	1155,50	74,500	-,628	,530
Anne Baba Ayrı	4	-,71629,88	119,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 37'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun araştırmaya katılanların Anne babalarının evli olup olmamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 38:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	24,85	571,50	295,500	-,292	,770
Anne Çalışmıyor	27	26,06	703,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 38'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 39:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	28,13	647,00	250,000	-1,189	,234
Anne Çalışmıyor	27	23,26	628,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 39'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 40:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	27,46	631,50	265,500	-,879	,379
Anne Çalışmıyor	27	23,83	643,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 40'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun Annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 41:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Annenin Çalışma Durumuna İlişkin İlişkin İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anne Çalışıyor	23	26,17	602,00	295,000	-,303	,762
Anne Çalışmıyor	27	24,93	673,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 41'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 42:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Babanın Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	25,95	1219,50	49,500	-,859	,390
Baba Çalışmıyor	3	18,50	55,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 42'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun babanın çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 43:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Babanın Çalışıp Çalışmamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	24,32	1143,00	15,000	-2,289	,022*
Baba Çalışmıyor	3	44,00	132,00			
Toplam	50					

* P < .05 (Anlamlı)

Tablo 43'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun babanın çalışma durumuna göre 0,05 ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılaşma gösterdiği görülmektedir. Buna göre çalışmayan babalarda bu tutum da farklılık göstermektedir.

Tablo 44:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Babanın Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	25,33	1190,50	62,500	-,328	,743
Baba Çalışmıyor	3	28,17	84,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 44'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun babanın çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 45:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Babanın Çalışma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Baba Çalışıyor	47	25,67	1206,50	62,500	-,328	,743
Baba Çalışmıyor	3	22,83	68,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 45'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun babanın çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 46:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anneden Saklar	6	23,08	138,50	117,500	-,434	,665
Anneden Saklamaz	44	25,83	1136,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 46'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 47:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anneden Saklar	6	22,00	132,00	111,000	-,633	,527
Anneden Saklamaz	44	25,98	1143,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 47'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 48:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anneden Saklar	6	24,08	144,50	123,500	-,255	,799
Anneden Saklamaz	44	25,69	1130,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 48'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 49:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Anneden Saklar	6	19,17	115,00	94,000	-1,139	,255
Anneden Saklamaz	44	26,36	1160,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 49'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 50:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Babadan Saklar	14	26,32	368,50	240,500	-,249	,803
Babadan Saklamaz	36	25,18	906,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 50'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı koruyuculuk Alt Boyutunun Başarısızlığı babadan Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 51:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Babadan Saklar	14	27,54	385,50	223,500	-,622	,534
Babadan Saklamaz	36	24,71	889,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 51'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Başarısızlığı babadan Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 52:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Babadan Saklar	14	28,43	398,00	211,000	-,889	,374
Babadan Saklamaz	36	24,36	877,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 52'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Başarısızlığı babadan Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 53:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
Babadan Saklar	14	23,61	330,50	225,500	-,575	,565
Babadan Saklamaz	36	26,24	944,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 53'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun Başarısızlığı babadan Saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 54:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	31	23,15	717,50	181,500	-,515	,606
belki davranırım	13	20,96	272,50			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 54'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun ileride çocuklarına annesinin ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 55:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	31	22,81	707,00	192,000	-,248	,804
belki davranırım	13	21,77	283,00			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 55'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun ileride çocuklarına annesinin ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 56:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	31	22,32	692,00	196,000	-,142	,887
belki davranırım	13	22,92	298,00			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 56'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun ileride çocuklarına annesinin ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 57:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun İleride Çocuklarına Annesi Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	31	23,42	726,00	173,000	-,737	,461
belki davranırım	13	20,31	264,00			
Toplam	44					

P > .05

Tablo 57'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun ileride çocuklarına annesinin ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 58:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	34	25,04	851,50	185,500	-,845	,398
belki davranırım	13	21,27	276,50			
Toplam	47					

P > .05

Tablo 58'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun ileride çocuklarına babasının ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 59:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	34	24,40	829,50	207,500	-,325	,745
belki davranırım	13	22,96	298,50			
Toplam	47					

P > .05

Tablo 59'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun ileride çocuklarına babasının ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 60:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	34	23,66	804,50	209,500	-,275	,784
belki davranırım	13	24,88	323,50			
Toplam	47					

P > .05

Tablo 60'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun ileride çocuklarına babasının ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 61:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun İleride Çocuklarına babası Gibi Davranıp Davranmayacağına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
kesinlikle davranırım	34	24,84	844,50	192,500	-,681	,496
belki davranırım	13	21,81	283,50			
Toplam	47					

P > .05

Tablo 61'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun ileride çocuklarına babasının ona davrandığı gibi davranıp davranmayacağı konusundaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 62:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
iyi biregitim almam gerekli	49	25,63	1256,00	18,000	-,451	,652
iyi bir eğitim almam gerekmiyor	1	19,00	19,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 62'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı koruyuculuk Alt Boyutunun gelecekteki eğitimi hakkındaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 63:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
iyi biregitim almam gerekli	49	25,32	1240,50	15,500	-,630	,529
iyi bir eğitim almam gerekmiyor	1	34,50	34,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 63'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik tutum ve eşitlik Alt Boyutunun gelecekteki eğitimi hakkındaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 64:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
iyi biregitim almam gerekli	49	25,18	1234,00	9,000	-1,078	,281
iyi bir eğitim almam gerekmiyor	1	41,00	41,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 64'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun gelecekteki eğitimi hakkındaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 65:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı – Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Çocuğun Gelecekteki Eğitim Düşüncesine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
iyi biregitim almam gerekli	49	25,63	1256,00	18,000	-,452	,651
iyi bir eğitim almam gerekmiyor	1	19,00	19,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 65'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun gelecekteki eğitimi hakkındaki görüşlerine göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 66:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgisi	1 Kardeş	11	20,00	2	,252	,282
	2 Kardeş	24	21,83			
	3 Kardeş	7	22,71			
	Toplam	42				

P > .05

Tablo 66'da farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgi alt boyutu (X² =,252, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 67:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Psikolojik Özellikler	1 Kardeş (A)	11	12,45	2	9,154	,010**
	2 Kardeş (B)	24	25,92			
	3 Kardeş (C)	7	20,57			
	Toplam	42				

**P < .01 (Çok Anlamlı)

Tablo 67'de farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgi alt boyutu (X² =,9,154, p<0.05), puanları kardeş sayılarına göre 0,01 düzeyine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek sıra ortalaması 2 kardeş sahibi öğrencilerde, en düşük ise 3 kardeşe sahip öğrencilerde görülmektedir.

Tablo 68:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kontrol Denetleme	1 Kardeş	11	16,73	2	2,315	,314
	2 Kardeş	24	23,00			
	3 Kardeş	7	23,86			
	Toplam	42				

P > .05

Tablo 68’de farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol denetleme alt boyutu ($X^2 = 2,252$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 69:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Aşırı Koruyuculuk	1 Kardeş	11	20,50	2	1,562	,458
	2 Kardeş	24	23,29			
	3 Kardeş	7	16,93			
	Toplam	42				

P > .05

Tablo 69’da farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre aşırı koruyuculuk alt boyutu ($X^2 = 1,562$ $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 70:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	1 Kardeş(A)	11	14,27	2	6,253	,044*
	2 Kardeş(B)	24	25,25			
	3 Kardeş(C)	7	20,00			
	Toplam	42				

*P < .05 (Anlamlı)

Tablo 70’de farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre demokratik tutum ve eşitlik alt boyutu ($X^2 = 6,253$, $p < 0.05$), puanları kardeş sayılarına göre 0,05 düzeyine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek sıra ortalaması 2 kardeş sahip öğrencilerde, en düşük ise 3 kardeşe sahip öğrencilerde görülmektedir.

Tablo 71:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	1 Kardeş	11	19,41	2	2,344	,310
	2 Kardeş	24	20,60			
	3 Kardeş	7	27,86			
	Toplam	42				

P > .05

Tablo 71'de farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre annenin ev kadınlığını reddetmesi alt boyutu (X² =2,344 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 72:
Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı koca Geçimsizliği	1 Kardeş	11	16,64	2	4,505	,105
	2 Kardeş	24	24,96			
	3 Kardeş	7	17,29			
	Toplam	42				

P > .05

Tablo 72'de farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre karı koca geçimsizliği alt boyutu (X² =4,505 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 73:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgisi	Annebaba	44	26,24	4	3,146	,534
	Üvey anne	2	10,50			
	Üvey baba	1	18,00			
	Buyukbaba	2	31,75			
	Buyukanne	1	18,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 73’de Çocukla ilgilenen kişi değişkenine göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgil Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgi alt boyutu ($X^2 = 3,146$ $p > 0,05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 74:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Psikolojik Özellikler	Annebaba	44	26,65	2	3,079	,545
	Üveyanne	2	15,75			
	Uveybaba	1	27,50			
	Buyukbaba	2	17,00			
	Buyukanne	1	9,50			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 74’de Çocukla ilgilenen kişi değişkenine göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu ($X^2 = 3,079$ $p > 0,05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 75:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Kontrol Denetleme	Annebaba	44	26,09	4	1,349	,853
	üveyanne	2	23,00			
	uveybaba	1	12,00			
	buyukbaba	2	26,00			
	buyukanne	1	17,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 75’de Çocukla ilgilenen kişi değişkenine göre Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol denetleme alt boyutu ($X^2 = 1,349$ $p > 0,05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 76:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Aşırı Koruyuculuk	annebaba	44	26,20	4	6,1031	,192
	üveyanne	2	14,75			
	uveybaba	1	48,00			
	buyukbaba	2	20,50			
	buyukanne	1	3,50			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 76'da Çocukla ilgilenen kişi değişkenine göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre aşırı koruyuculuk alt boyutu (X² =6,1031 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 77:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	annebaba	44	25,92	4	2,0086	,734
	üveyanne	2	20,50			
	uveybaba	1	19,50			
	buyukbaba	2	32,00			
	buyukanne	1	10,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 77'de Çocukla ilgilenen kişi değişkenine göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre demokratik tutum ve eşitlik alt boyutu (X² =2,0086 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 78:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	annebaba	44	25,38	4	4,038	,401
	üveyanne	2	34,50			
	uveybaba	1	41,00			
	buyukbaba	2	21,75			
	buyukanne	1	5,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 78'de Çocukla ilgilenen kişi değişkenine göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği annenin ev kadınlığını reddetmesi alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre annenin ev kadınlığını reddetmesi alt boyutu (X² =4,038, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 79:
Çocukla İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı Koca Geçimsizliği	Annebaba	44	25,78	4	3,068	,546
	Üveyanne	2	27,00			
	Uveybaba	1	39,00			
	Buyukbaba	2	21,25			
	Buyukanne	1	5,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 79'da farklı kardeş sayılarına sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu (X² =3,068, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 80:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgi	ilkokul	2	35,75	4	5,321	,256
	lise	20	29,60			
	ikiyillik	7	19,64			
	universite	13	20,42			
	yukseklisans	8	26,06			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 80’de farklı eğitim düzeyindeki anneye sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgi alt boyutu (X² =5,321, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 81:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Psikolojik Özellikler	ilkokul	2	35,50	4	5,127	,275
	lise	20	28,83			
	ikiyillik	7	17,29			
	universite	13	22,00			
	yukseklisans	8	27,56			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 81’de farklı eğitim düzeyindeki anneye sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu (X²=5,127, p>,275), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 82:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kontrol Denetleme	ilkokul	2	18,50	4	1,877	,758
	lise	20	23,65			
	ikiyillik	7	29,64			
	universite	13	28,12			
	yukseklisans	8	24,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 82’de farklı eğitim düzeyindeki anneye sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol denetleme alt boyutu (X²=1,877 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 83:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Aşırı Koruyuculuk	ilkokul	2	42,50	4	3,963	,411
	lise	20	26,48			
	ikiyillik	7	21,07			
	universite	13	22,88			
	yukseklisans	8	26,94			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 83’de farklı eğitim düzeyindeki anneye sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Aşırı Koruyuculuk alt boyutu (X²=3,963 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 84:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	ilkokul	2	25,50	4	4,645	,326
	lise	20	29,25			
	ikiyillik	7	15,71			
	universite	13	24,54			
	yukseklisans	8	26,25			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 84’de farklı eğitim düzeyindeki anneye sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Aşırı Koruyuculuk alt boyutu (X²=3,963 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 85:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	İlkokul(A)	2	30,50	4	9,934	,042*
	Lise(B)	20	25,68			
	İkicillik(C)	7	29,79			
	Üniversite(D)	13	16,12			
	Yukse Lisans(E)	8	35,31			
	Toplam	50				

* P < .05 (Anlamlı)

Tablo 85’de farklı eğitim düzeyine sahip annelerin sahip çocuklarının Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Anneni Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Anneni Ev Kadınlığını Reddetmesi alt boyutu (X² =9,934, p<0.05), puanları annenin eğitim düzeyine göre 0,05 düzeyine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek sıra ortalaması Lisanüstü eğitim alan annelerde, en düşük ise üniversite mezunu annelerde görülmektedir.

Tablo 86:
Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı koca Geçimsizliği	İlkokul	2	28,25	4	2,369	,668
	Lise	20	25,68			
	İkiyillik	7	31,93			
	Universite	13	21,65			
	Yukseklisans	8	25,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 86’da farklı eğitim düzeyindeki anneye sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu (X²=2,369 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 87:
Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgisi	ilkokul	1	25,00	5	5,369	,373
	Ortaokul	1	46,50			
	lise	11	31,64			
	ikiyillik	8	24,63			
	universite	19	21,79			
	yukseklisans	10	24,45			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 87’de farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgi alt boyutu (X² =5,369, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 88:
Babannın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Psikolojik Özellikler	ilkokul	1	31,00	5	3,499	,623
	Ortaokul	1	40,00			
	lise	11	30,45			
	ikiyillik	8	25,25			
	universite	19	22,05			
	yukseklisans	10	24,80			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 88’de farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu (X² =3,499, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 89:
Babannın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kontrol Denetleme	ilkokul	1	34,50	5	3,868	,569
	Ortaokul	1	2,50			
	lise	11	25,09			
	ikiyillik	8	30,31			
	universite	19	24,87			
	yukseklisans	10	24,70			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 89’da farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol denetleme alt boyutu (X² =3,868, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 90:
Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Aşırı Koruyuculuk	ilkokul	1	45,00	5	6,082	,298
	Ortaokul	1	40,00			
	lise	11	29,18			
	ikiyillik	8	19,56			
	universite	19	22,47			
	yukseklisans	10	28,55			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 90’da farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Aşırı Koruyuculuk alt boyutu (X²=6,082 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 91:
Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Tutum ve Eşitlik	ilkokul	1	31,50	5	1,211	,944
	Ortaokul	1	19,50			
	lise	11	26,32			
	ikiyillik	8	28,75			
	universite	19	25,21			
	yukseklisans	10	22,55			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 91’de farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Demokratik Tutum ve Eşitlik alt boyutu (X²=1,211 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 92:
Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Ev kadınlığını Reddetmesi	ilkokul	1	43,00	5	2,634	,542
	Ortaokul	1	18,00			
	lise	11	22,55			
	ikiyillik	8	26,88			
	universite	19	27,08			
	yukseklisans	10	23,65			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 92’de farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Annenin ev kadınlığını reddetmesi alt boyutu (X²=2,634 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 93:
Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı koca Geçimsizliği	ilkokul	1	37,50	5	,989	,963
	Ortaokul	1	19,00			
	lise	11	26,32			
	ikiyillik	8	24,44			
	universite	19	25,58			
	yukseklisans	10	24,75			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 93’de farklı eğitim düzeyindeki babaya sahip çocukların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği karı koca geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre karı koca geçimsizliği alt boyutu (X²=,963 p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 94:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgisi	Annem	13	30,23	5	1,915	,390
	Babam	4	22,25			
	Her İkisi	28	24,05			
	Diğer	5	23,90			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 94'de çocukların dersleriyle ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgisinin alt boyutu ($X^2 = 1,915$, $p > 0,05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 95:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Psikolojik Özellikler	Annem	13	30,12	3	2,234	,525
	Babam	4	19,25			
	Her İkisi	28	24,57			
	Diğer	5	23,70			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 95'de çocukların dersleriyle ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği psikolojik özellikler alt boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu ($X^2 = 2,234$, $p > 0,05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 96:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kontrol Denetleme	Annem	13	27,54	3	,609	,894
	Babam	4	28,25			
	Her İkisi	28	24,43			
	Diğer	5	24,00			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 96’da çocukların dersiyile ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol denetleme alt boyutu ($X^2 = 609$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 97:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Aşırı Koruyuculuk	Annem	13	26,50	3	,794	,851
	Babam	4	22,13			
	Her İkisi	28	26,29			
	Diğer	5	21,20			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 97’de çocukların dersiyile ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Aşırı koruyuculuk alt boyutu ($X^2 = 794$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 98:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	Annem	13	24,85	3	2,436	,487
	Babam	4	20,13			
	Her İkisi	28	27,80			
	Diğer	5	18,60			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 98’de çocukların dersiyile ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Demokratik Tutum ve Eşitlik alt boyutu ($X^2 = 2,436$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 99:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	Annem	13	28,46	3	2,294	,514
	Babam	4	20,88			
	Her İkisi	28	26,11			
	Diğer	5	18,10			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 99'da çocukların dersiyile ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre annenin ev kadınlığını reddetme alt boyutu ($X^2 = 2,294$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 100:
Dersle İlgilenen Kişi Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı Koca Geçimsizliği	Annem	13	23,69	3	2,225	,527
	Babam	4	33,50			
	Her İkisi	28	26,20			
	Diğer	5	19,90			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 100'de çocukların dersiyile ilgilenen kişi değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği karı koca geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre karı koca geçimsizliği alt boyutu ($X^2 = 2,225$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 101:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgisi	Cokbasarilibirögrenciyim	15	25,60	2	1,497	,473
	basariliyim	27	27,09			
	basarisiz öğrenciyim	8	19,94			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 101’de çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgili Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgi alt boyutu ($X^2 = 1,497$, $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 102:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Psikolojik Özellikler	cokbasarilibirogrensiyim	15	24,30	2	,179	,914
	basariliyim	27	26,26			
	basarisiz ogrenciyim	8	25,19			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 102’de çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu ($X^2 = ,179$ $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 103:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Anen Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	p
Kontrol Denetleme	cokbasarilibirogrensiyim	15	21,33	2	1,776	,411
	basariliyim	27	27,22			
	basarisiz ogrenciyim	8	27,50			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 103’de çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği kontrol denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu ($X^2 = 1,776$ $p > 0.05$), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 104:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Aşırı Koruyuculuk	cokbasarilibirogrensiyim	15	25,00	2	1,200	,664
	basariliyim	27	26,91			
	basarisiz ogrenciyim	8	21,69			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 104'de çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Aşırı koruyuculuk alt boyutu (X² =1,200, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 105:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	cokbasarilibirogrensiyim	15	25,10	2	,819	,664
	basariliyim	27	26,28			
	basarisiz ogrenciyim	8	23,63			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 105'de çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği demokratik tutum ve eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre demokratik tutum ve eşitlik alt boyutu (X² =,819, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 106:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Annenin Ev Kadınlığını Reddetme	cokbasarilibirogrensiyim	15	25,50	2	1,421	,491
	basariliyim	27	23,91			
	basarisiz ogrenciyim	8	30,88			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 106'da çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Annenin ev kadınlığını reddetme alt boyutu (X² =1,421, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 107:
Çocuğun Başarı Algısı Değişkenine Göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı Koca Geçimsizliği	cokbasarilibirogresniyim	15	20,97	2	2,738	,254
	basariliyim	27	28,52			
	basarisiz ogrenciyim	8	23,81			
	Toplam	50				

P > .05

Tablo 107’de çocuğun başarı algısı değişkenine ilişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Karı Koca Geçimsizliği alt boyutu (X² =2,728, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 108:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kabul İlgisi	annem	8	11,94	2	2,258	,323
	babam	4	18,63			
	herikisi	19	17,16			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 108’de Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgisi Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kabul ilgisinin alt boyutu (X² =2,258, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 109:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Psikolojik Özellikler	annem	8	14,06	2	,962	,618
	babam	4	19,50			
	herikisi	19	16,08			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 109’da Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre psikolojik özellikler alt boyutu (X² =,962, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 110:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Anne Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Kontrol Denetleme	Annem	8	16,75	2	,309	,857
	Babam	4	13,75			
	Herikisi	19	16,16			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 110'da Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne ilişkin Anne Baba Tutum Ölçeği kontrol denetleme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol denetleme alt boyutu (X² =,309, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 111:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Aşırı Koruyuculuk	Annem	8	15,50	2	,038	,981
	Babam	4	15,88			
	Herikisi	19	16,24			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 111'de Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Aşırı koruyuculuk alt boyutu (X² =,038, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 112:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Demokratik Tutum ve Eşitlik	annem	8	15,13	2	3,760	,153
	babam	4	24,13			
	herikisi	19	14,66			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 112'de Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği demokratik tutum ve eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre demokratik tutum ve eşitlik alt boyutu (X² =3,760, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 113:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Annenin Ev Kadınlığını Reddetme Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Annenin Ev Kadınlığını	Annem	8	13,50	2	3,309	,191
	Babam	4	23,38			
	Herikisi	19	15,50			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 113'de Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği annenin ev kadınlığını reddetmeme Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre annenin ev kadınlığını reddetme alt boyutu (X² =3,309, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 114:
Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Değişken	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karı Koca Geçimsizliği	Annem	8	16,81	2	,097	,953
	Babam	4	16,13			
	Herikisi	19	15,63			
	Toplam	31				

P > .05

Tablo 114'de Çocuğun Başarısızlık Nedeni Olarak Kimi Gördüğüne İlişkin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği annenin karı koca geçimsizliği Alt Boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre karı koca geçimsizliği alt boyutu (X² =,097, p>0.05), puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 115:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul İlgili Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden Saklama Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	6	21,42	128,50	107,500	-,734	,463
hayir	44	26,06	1146,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 115'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği kabul ilgi Alt Boyutunun çocukların başarısızlıklarını anneden saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 116:
Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
		15,67	94,00	73,000	-1,764	,078
		26,84	1181,00			
Toplam						

P > .05

Tablo 116'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği psikolojik özellikler Alt Boyutunun çocukların başarısızlıklarını anneden saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 117:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutunun Başarısızlığı Anneden saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	6	22,67	136,00	115,000	-,511	,609
hayir	44	25,89	1139,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 117'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği kontrol denetleme Alt Boyutunun çocukların başarısızlıklarını anneden saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 118:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	14	29,04	406,50	202,500	-1,073	,283
hayir	36	24,13	868,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 118'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği psikolojik özellikler Alt Boyutunun çocukların başarısızlıklarını babadan saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 119:
Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	14	27,36	383,00	226,000	-,562	,574
hayir	36	24,78	892,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 119'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği psikolojik özellikler Alt Boyutunun çocukların başarısızlıklarını babadan saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 120:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutunun Başarısızlığı Babadan saklama durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	14	29,25	409,50	199,500	-1,142	,253
hayir	36	24,04	865,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 120'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği kontrol denetleme Alt Boyutunun çocukların başarısızlıklarını babadan saklama durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 121:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Anne babanın Evli olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	46	26,17	1204,00	61,000	-1,112	,266
hayir	4	17,75	71,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 121'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun anne babanın evli ya da ayrı olma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 122:
Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Anne babanın Evli olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	14	26,09	1200,00	65,000	-,967	,334
hayir	36	18,75	75,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 122'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği psikolojik özellikler Alt Boyutunun anne babanın evli ya da ayrı olma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 123:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Anne babanın Evli olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	14	25,98	1195,00	70,000	-,792	,428
hayir	36	20,00	80,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 123'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği kontrol denetleme Alt Boyutunun anne babanın evli ya da ayrı olma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 124:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	25,66	718,50	191,500	-1,366	,172
hayir	18	20,14	362,50			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 124'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği kabul ilgi Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 125:
Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	25,38	710,50	199,500	-1,183	,237
hayir	18	20,58	370,50			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 125'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği Psikolojik özellikler Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 126:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol Denetleme Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	25,16	704,50	205,500	-1,053	,292
hayir	18	20,92	376,50			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 126'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana baba tutum Ölçeği kontrol denetleme Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 127:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	21,96	615,00	209,000	-,969	,332
hayir	18	25,89	466,00			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 127'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı Tutum Ölçeği Annenin aşırı koruyuculuk Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 128:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	23,59	660,50	249,500	-,057	,955
hayir	18	23,36	420,50			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 128'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı Tutum Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 129:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev kadınlığını Reddetmesi Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	22,59	632,50	226,500	-,576	,565
hayir	18	24,92	448,50			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 129'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı Tutum Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetmesi Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 130:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Özel Ders Alma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	28	24,55	687,50	222,500	-,667	,505
hayir	18	21,86	393,50			
Toplam	46					

P > .05

Tablo 130'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı Tutum Ölçeği Karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun çocukların özel ders almalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 131:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun Çocukların Hobisi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	25,45	1221,50	45,500	-,124	,901
hayir	2	26,75	53,50			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 131'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana Baba Tutum Ölçeği Kabul ilgi Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 132:
Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutunun Çocukların Hobisi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	25,10	1205,00	29,000	-,942	,346
hayir	2	35,00	70,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 132'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana Baba Tutum Ölçeği Psikolojik özellikler Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 133:
Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve Denetleme Alt Boyutunun Çocukların Hobisi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	25,96	1246,00	26,000	-1,096	,273
hayir	2	14,50	29,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 133'daki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Ana Baba Tutum Ölçeği Kontrol ve denetleme Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 134:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı Koruyuculuk Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	25,21	1210,00	34,000	-,694	,488
hayir	2	32,50	65,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 134'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Aşırı koruyuculuk Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 135:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Demokratik Tutum ve Eşitlik Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	24,71	1186,00	10,000	-1,900	,057
hayir	2	44,50	89,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 135'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği demokratik tutum ve eşitlik Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 136:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin Ev kadınlığını Reddetme Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	25,63	1230,00	42,000	-,298	,766
hayir	2	22,50	45,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 136'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Annenin ev kadınlığını reddetme Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

Tablo 137:
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Karı Koca Geçimsizliği Alt Boyutunun Çocukların hobi sahibi Olma Durumuna İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	P
evet	48	25,44	1221,00	45,000	-,149	,881
hayir	2	27,00	54,00			
Toplam	50					

P > .05

Tablo 137'deki Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği karı koca geçimsizliği Alt Boyutunun çocukların hobi sahibi olmalarına göre anlamlı farklılaşma göstermediği görülmüştür.

BÖLÜM IV

SONUÇ , TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4. 1. Sonuçlar

Bu araştırma ile Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların; algıladıkları anne-baba tutumları, aile sorunları ile akademik başarıları ve Hiperaktiviteye bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca ebeveynlerinin yaş, eğitim ve çalışma durumlarının, hem hiperaktif çocukların okul performanslarına etkileri, hem de ölçülen tutum, aile sorunları ile ilişkileri araştırılmıştır.

Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

4.1.1. Bireysel Bilgi Toplama Formu Bulgularına Göre:

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 122 sı tek kardeş, % 22' si bir kardeş, % 48' i iki kardeş, % 14' ü ise üç kardeşi olan öğrencilerden oluşmaktadır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 98' nin annesi hayatta iken bir öğrencinin annesi hayatta değildir.
- ❖ Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin % 100' nün babaları hayatlarına devam etmektedir.
- ❖ Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin anne-babalarının % 92' si birlikte yaşarlarken, % 8'i ayrı yaşamaktadırlar.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 88' i kendi anne ve babasıyla yaşarken, % 4' ü üvey anne ile, % 2' si üvey baba, % 4' ü büyükbaba, % 2' si büyükanne ile yaşamına devam etmektedir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin % 4' ü ilkokul, % 40' ı lise, % 14' ü iki yıllık üniversite, % 26' sı dört yıllık üniversite, % 16' sı ise yüksek lisans mezunu olduğu ortaya çıkmıştır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin babalarının % 2' si ilkokul, % 22 si ortaokul, % 22' si lise, ' 16' sı iki yıllık üniversite, % 38' i dört yıllık üniversite, % 20' si ise yüksek lisans mezunu olduğu ortaya çıkmıştır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin % 46' sı çalışırken, % 54' ü ise başka işlerde çalışmadıklarını söylemişlerdir.

- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin % 94' ü çalışırken, % 6' sı ise başka işlerde çalışmadıkların ortaya çıkmıştır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 26' sının dersleri ile anneleri, % 8'inin babaları, % 56' sının hem anne hem de babaları, % 10' un ise ailede yaşayan diğer bireylerin ilgilendiklerini söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden % 30' u kendilerini çok başarılı olarak gördükleri gibi, % 54' ü sadece başarılı, 5 16' sı ise başarısız bir öğrenci olarak görmektedirler.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dersleri üzerinde % 16' sı anneleri, % 8' i babaları, % 38' i hem anne hem de babaları, % 38' i hiçbirin etkili olmadığını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 12' si başarısızlıklarını annelerinden saklarlarken, % 88' i ise başarısızlıklarını annelerinden saklamadıkları görülmüştür.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %28' i başarısızlıklarını babalarından saklarlarken, % 72' si ise başarısızlıklarını babalarından saklamadıkları görülmüştür.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 62' i büyüdüklerinde annelerinin kendilerine davrandığı gibi davranacaklarını, % 26' sı belki davranabileceklerini, % 12' si ise kesinlikle anneleri gibi davranmayacaklarını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 68' i büyüdüklerinde babalarının kendilerine davrandığı gibi davranacaklarını, % 26' sı belki davranabileceklerini, % 62' si ise kesinlikle babaları gibi davranmayacaklarını söylemişlerdir.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 98'i iyi bir eğitim almasının gerekliliğine inanırken, öğrencilerin % 2' si ise iyi bir eğitim almasına gerek olmadığına inanmaktadır.
- ❖ Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 96' sı ders dışı hobilerle uğraşırken, % 4' ü ise ders dışı hobilerinin olmadığını söylemektedirler.

4.1.2. Anne-Baba Tutum Öleğinde Elde Edilen Bulgulara Göre:

- ❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların, anne-baba tutumları ile ilgili algıları, kişisel özelliklerinden cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, kız öğrenciler anne-baba tutumlarını erkek öğrencilere göre kendilerini zorlamayan ve kendilerine karşı daha demokratik tutum içinde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum hipotezimizi desteklemektedir (Tablo 7).

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların, anne-baba tutumları ile ilgili algıları, kişisel özelliklerinden cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, erkek öğrenciler kız öğrencilere göre anne-baba tutumlarını daha kontrollü ve denetleyici olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum hipotezimizi desteklemektedir (Tablo 8).

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların, anne-baba tutumları ile ilgili algıları, kişisel özelliklerinden “anne ve babanın çalışma durumuna” göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Anne babanın çalışıp çalışmama durumunun çocuğu olumlu etkileyeceğini savunurken, analizler sonucunda elde edilen veriler hipotezimizi desteklememiştir (Tablo 9 – 14).

4.1.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI) Bulgularına Göre:

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların anne-babalarının, “ anne-babalık tutumları” çocuğun kişisel özelliklerinden “ babanın çalışma durumuna” göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, PARI ölçeği aşırı koruyuculuk alt boyutunun babanın çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu durum hipotezimizi desteklemiştir (Tablo 43).

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların anne-babalarının, “ anne-babalık tutumları” çocuğun kişisel özelliklerinden “kardeş sayısı” bakımından anlamlı farklılaşma ortaya çıkmıştır. PARI Ölçeği Psikolojik Özellikler Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre “anne-babalık tutumları” kardeş sayısına göre farklılaşmaktadır. Bu durum hipotezimizi desteklemektedir (Tablo 67).

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların anne-babalarının, “ anne-babalık tutumları” çocuğun kişisel özelliklerinden “kardeş sayısı” bakımından anlamlı farklılaşma ortaya çıkmıştır. PARI Ölçeği Demokratik Tutum Ve Eşitlik Alt Boyutu Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu durum hipotezimizi desteklemiştir (Tablo 70).

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların anne-babalarının, “ anne-babalık tutumları” çocuğun kişisel özelliklerinden “ annenin eğitim düzeyi” bakımından farklılaşmaktadır. PARI ölçeği annenin ev kadınlığını reddetmesi alt boyutu Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Hipotezimizi destekleyici yönde bir sonuç çıkmıştır (Tablo 85).

❖ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan çocukların anne-babalarının, “ anne-babalık tutumları” çocuğun kişisel özelliklerinden “ Cinsiyet, babanın eğitim durumu, anne-babanın evlilik durumları (ayrı-beraber olma), annenin çalışma durumu” bakımından anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu durum hipotezimizi desteklememiştir.

4. 2. Tartışma

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular tartışılmıştır

Araştırmanın genel amacını; Hiperaktif çocukların algıladıkları anne-baba tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi oluşturmuştur. Araştırmada buna ek olarak, yine hiperaktif çocukların algıladıkları aile sorunlarının, akademik başarılarına olumlu ya da olumsuz etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan araştırma sorularına, uygun olduğu dūřünölen istatistiksel analizler ile yanıtlar aranmış ve bu doğrultuda ulaşılan bulgular, bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin daha öncede belirtildiği gibi; %98'inin anne-babaları evli iken, % 2'inin anne-babaları boşanma ya da vefat nedeni ile bir arada yaşamamaktadırlar. Çalışmaya katılan öğrencilerin, akademik başarı düzeyleri, anne-babalarının ayrı ya da evli olmalarına göre değişmemiştir. Bulgu, bu çerçevedeki (Dornbusch ve arkadaşlarının ,1987) görüşlerini desteklemiştir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ; Erkeklerin demokratik anneye sahip olma oranları (% 20.6), Kızlardan (%6.9) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca Kızların demokratik tutumda olmayan anneye sahip olma oranı da (% 15.5), Erkeklerden (% 4.7) yüksek bulunmuştur. Bu bilgiler ışığında; psiko-sosyal olgunluk- demokratik tutum-cinsiyet bağlamında, çocukların gelişimleri açısından erkek öğrencilerin lehine açıklamak mümkün gözökmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; annenin ya da babanın çalışma ya da eğitim durumu çocuklarının akademik başarıları ile ilişkili bulunmamıştır. Stevenson ve Baker'in (1987) çalışmaları; eğitim seviyeleri daha yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının, okullarında daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Anılan araştırmacılar; ebeveynlerin yüksek eğitim seviyelerinin, çocuklarının okul yaşantılarına daha fazla ilgi göstermelerine ve bu ilginin de okul başarısını artırıcı unsur olarak görev yaptığına dikkat çekmişlerdir. Stevenson ve Baker'in (1987) çalışmaları çocuğun yaşının artıkça, anne-babaların okulla ilgili aktivitelere katılmalarının azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir deyişe, ebeveynlerin çocuklarının okullarına

gösterdikleri ilgi çocuğun yaşı küçük iken en yüksek seviyede bulunmuştur. Diğer taraftan özellikle annenin çalışmasının da öğrenci başarısızlığı ile ilişkisinin bu çalışma sonuçlarına göre ortaya konmaması; çocukla birlikte olunan toplam sürenin değil, bu sürenin nasıl değerlendirildiğinin önemli olduğu görüşünü bir kez daha akla getirmiştir (Şendil ve Balkan, 2005).

Araştırma sonuçlarına göre ortaya konan çarpıcı sonuçlardan bir tanesi de, anne ve babanın yaşları ile, hiperaktif çocukların akademik başarıları arasında bulunan ilişkidir. çocuğun akademik başarısı ile annenin yaşı arasında pozitif yönde, babanın yaşı ile de yine pozitif yönde ve her iki durum içinde istatistiksel olarak anlamlı olmak üzere ilişkiler bulunmuştur. Başka bir deyişle, çalışmaya katılan öğrencilerin gerek annelerinin, gerekse babalarının artan yaşı, çocuklarının yüksek başarıları ile ilişkili bulunmuştur. Bu sonuçla ilgili akla gelen ilk yorum, anne ve babaların yaşlarının artması; bir taraftan olgunluk düzeylerini artırmış, diğer taraftan da çocuklarını geçen yıllarla beraber daha iyi tanımalarının sonucunda, onlara daha olumlu davranmaları ile sonuçlanmıştır. Gerçi bu bulgu biraz daha detaylı olarak, anne-babanın yaşı ve tutumu bağlamında da tartışılmıştır. Ancak yine de bu bulgu ile ilgili akla gelen ikinci yorum da, sonuçlara bu yönde bir analiz yapılmamış olması ile birlikte, anne-babanın yaşının artmasının, daha başarılı olan bu çocukların onların ikinci, üçüncü, ... çocuklarının olmasını (ilk çocukları olmamasını) düşündürmesi ve ilk çocuk/çocukları ile olan ilişkilerinden kazandıkları tecrübeleri doğrultusunda, daha başarılı olan bu çocuklarına, daha sağlıklı yaklaşım içinde bulduklarındır.

Araştırma sonuçlarına göre ortaya konan; hiperaktiflerin, anne-babalarını model alma eğilimleri ile gelişimleri ve ders başarıları arasındaki ilişkiye ait bulgu, öngörüldüğü şekilde hipotezi desteklenmesi bakımından önemli kabul edilmiştir. Bu eğilimi ölçmek amacıyla, Bireysel Bilgi Toplama Formu'nun II. Bölümünde öğrencilere; ileride çocuklarına anne/babalarının kendilerine davrandıkları gibi davranıp/davranmayacakları sorulmuştur. Analizlerin sonucunda “İleride kesinlikle annemim bana davrandığı gibi çocuklarıma davranmam” diyen çocukların akademik başarı puan ortalamaları; “belki davranırım” ve “kesinlikle davranırım” diyen çocukların akademik başarı puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. “Kesinlikle davranırım” ve “belki davranırım” diyen çocukların akademik başarı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

“İleride kesinlikle annemim bana davrandığı gibi çocuklarıma davranmam” ifadesinin, kendileri için uygun olduğunu düşünen öğrenciler, okullarında da başarısız olmuşlardır. Bu ifade, öğrencilerin bir anlamda da annelerinin tutum ve davranışlarını onaylamadıkları anlamını taşımaktadır. Bu bulgu da bir kez daha ebeveyn-çocuk-okul başarısı etkileşiminde, anne-babaların tutum ve davranışlarının önemine işaret ederken, belki bir kez daha da annelik rolünün, babalık rolüne kıyasla daha önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Bir başka deyişle bu bulgu doğrultusunda, babalarına kıyasla hayatlarının daha fazla içinde olmaları sebebi ile, annelerinin yaptıkları ya da yapmadıklarının, çocuklar için daha önemli olduğunu iddia etmek mümkündür.

Anne tutum ölçeği birinci hesaplama sonucunda elde edilen sınıflara göre hiperaktif çocukların akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Demokratik anneye sahip çocukların akademik başarı ortalamaları; demokratik tutumda olmayan, bir ölçüde demokratik tutumda olmayan ve bir ölçüde demokratik anneye sahip çocukların akademik başarı ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Diğer taraftan; anne tutum ölçeği ikinci hesaplama sonucunda elde edilen sınıflara göre (ihmkar, demokratik, otoriter, müsamahakar), çocukların akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Baba tutum ölçeği birinci hesaplama sonucunda elde edilen sınıflara göre de, çocukların akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Demokratik babaya sahip çocukların akademik başarı ortalamaları; demokratik tutumda olmayan babaya sahip çocukların akademik başarı ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Algılanan tutum boyutlarının (psikolojik özerklik, kabul/ilgi ve kontrol/ denetleme), öğrencilerin akademik başarıları ile ilişkileri incelendiğinde; kız öğrencilerde; anne kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutları ile çocuğun akademik başarısı arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ancak anne kontrol/denetleme boyutu ile kız çocuğunun, akademik başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kız öğrenciler, babaları ile olan ilişkileri bağlamında değerlendirildiğinde; baba kabul/ilgi ve kontrol/denetleme boyutları ile kız çocuğunun akademik başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki

saptanmamış , ancak baba psikolojik özerklik boyutu ile çocuğunun akademik başarısı arasında pozitif yönde, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Erkek öğrencilerde ise; akademik başarı ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişki yalnız psikolojik özerklik boyutunda saptanmıştır.

Yukarıda özetlenen anne-baba tutumları ile hiperaktif öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkilerle ilgili bulgular, bazı yönleri ile batıda ve ülkemizde yapılmış benzer çalışmaların sonuçları ile tutarlılık gösterirken, bazı yönleri ile de farklılıklar içermiştir. Demokratik tutumun, okul başarısı ile ilişkisi, bu çalışmada olduğu gibi, batıda yapılan çalışmalarda da ortaya konmuştur. Bu bulgular, ebeveyn tutumu-okul başarısı ilişkisi ile ilgili yapılan batıdaki araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir (Dornbusch vd.1987). Anne-baba tutumlarına ilişkin hem anne hem de babaların, demokratik tutumları, çocuklarının akademik başarıları ile ilişkili bulunmuştur.

Yine batılı araştırmacıların algılanan tutum boyutları ile akademik başarının ilişkisinin araştırılmasında ulaştıkları sonuçlardan biri de, demokratik tutumunun üç boyutunun da (kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve kontrol) akademik başarıya katkısıdır. Steinberg ve arkadaşları (1989), çalışmalarında 7-12 yaşları arasındaki öğrencilerin okul başarısı ile, demokratik tutumun üç boyutunun ilişkisini araştırmışlardır. Bulguları, demokratik tutumun üç boyutunun da, çocukların okul başarılarına bağımsız olarak katkı yaptığı yönünde olmuştur. Bu çalışma sonucunda da, anne-babaların çocuklarına sağladıkları psikolojik özerklik erkek öğrencilerin akademik başarıları ile ilişkili bulunmuştur. Kız öğrenciler de ise anne-babaların onlara sağladıkları psikolojik özerklik boyutuna ek olarak, annelerinin sağladığı kabul/ilgi boyutu da akademik başarılarına katkı sağlamıştır. Dolayısıyla çalışma sonuçları bu bağlamda tüm boyutların, akademik başarı ile ilişkili olmamaları sebebi ile batılı araştırmalardan ayrılırken, özellikle psikolojik özerklik boyutunun ülkemizdeki önemi, bu çalışma ile bir kez daha ortaya konmuştur.

Bulgular bölümünde belirtildiği gibi; araştırma sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin akademik başarıları ile, ebeveynlerinin evlilik durumlarının değerlendirdikleri ölçek puanları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Batıda yapılmış olan çalışmalarda aksi yöndeki bulgular mevcuttur.

Bu çalışma kapsamında söz konusu bu ilişkilerin yönleri ile ilgili saptamalar yapmak, neden-sonuç ilişkileri belirlemek amaçlanmamış, dolayısıyla analizler de bu yönde yapılmamıştır.

Çalışmada elde edilen veriye uygulanan analizlerin bir bölümünü de, anne-babaların iş, yaş ve eğitim durumlarının, ölçekler ile arasındaki ilişkilerin araştırılması oluşturmuştur. Bu çerçevede elde edilen bulguların, bu bölümde önce anneler, sonrada babalar için ayrı ayrı tartışılması amaçlanmıştır. Sadece anne ve babaların yaşları ile ilgili ilişkiler, bir arada tartışılmıştır. Annenin çalışma durumu ile; aile sorunlarını değerlendirme ölçeği toplam puanı ve 8 ayrı alt boyutu, evlilik tatmin ölçeği ve anne-baba tutum ölçeğinin ilişkisi, araştırma kapsamında ayrı ayrı değerlendirilmiş; değerlendirme sonuçlarına göre, annenin çalışma durumu, karşılaştırıldığı hiçbir faktör ile ilişki içinde bulunmamıştır. Crouter ve arkadaşları (1990) tarafından yapılan çalışmada da annelerin çalışmalarının, çocuklarına gösterdikleri ilgi ve yakınlık ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Daha önce belirtildiği gibi annenin çalışma durumu ve çocuğunun akademik başarısının ilişkisi çerçevesinde ortaya konan ve bu araştırma sonuçlarınc da desteklenen görüşlerden bir tanesi de, çocukla birlikte olunan toplam sürenin değil, bu sürenin nasıl değerlendirildiğinin önemli olduğu yönündedir (Şendil ve Balkan, 2005). Bu görüş çocukla olunan sürenin azlığı ya da çokluğundansa, çocukla kurulan ilişkinin kalitesine ve bunun geliştirilmesine odaklanılmasına vurgu yapmaktadır. Bu görüşün kapsamını, araştırmaların bulguları doğrultusunda genişletmek gerekirse, annenin çalışma ya da çalışmama durumuna göre, evliliğine, ailesine ya da çocuğuna ayırdığı toplam sürenin değil de, bu zamanın nasıl değerlendirildiği ya da niteliğinin nasıl olduğu, daha önemli gözükmüştür. Çünkü annesi çalışan ergenlerin, araştırma sonuçlarına göre; aile sorunları, ebeveynlerinin evlilik memnuniyetleri ve tutumları hakkındaki değerlendirmeleri, annesi çalışmayan ergenlerden farklı olmamıştır. Bu durum, çalışan annelerin ev, evlilik, aile ve çocukları ile sağlıklı birliktelikleri için, zamandan farklı şeylere ihtiyaçlarının olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yüzden bu çerçevedeki, bu yaş grubu ile yapılan araştırmalarda, anneleri birbirleri ile çalışma ve çalışmama faktörlerinden farklı süreçlerle karşılaştırmanın gereği ortaya çıkmaktadır. Annenin eğitim durumu ile; aile sorunlarını değerlendirme ölçeği toplam puanı ve 8 ayrı alt boyutu, evlilik tatmin ölçeği ve anne-baba tutum ölçeğinin ilişkisi de

araştırma kapsamında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Annenin eğitim durumu ile sadece aile sorunlarını değerlendirme ölçeğinin; ekonomik sorunlar boyutu ile arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Annenin eğitim seviyesi düştükçe, çocuğunun aile sorunlarını değerlendirme ölçeği, ekonomik sorunlar boyutundaki puanı artmıştır. Bu sonucu; annenin eğitim seviyesi artıkça, aileye sağladığı maddi girdinin artığı yönünde değerlendirmek pek mümkün gözükmemektedir; çünkü bu yorum doğru olsa idi, aynı ilişkiyi annenin çalışma durumuna göre de beklemek gerekirdi. Başka bir deyişle; annenin artan eğitim seviyesi, iyi olanakları olan bir işte çalışma şansı ve aile bütçesine eklenen daha fazla gelir anlamını da taşırdı. Ancak böyle bir ilişki en azından bu çalışma kapsamında söz konusu değildir. Bu yüzden bu bulgu; annenin eğitim seviyesinin artması ile; aile bütçesinin idaresine katkısının arttığı ve maddi konular ve evin giderleri ile ilgili eşini daha iyi yönlendirebildiği ihtimallerini akla getirmiştir.

Anne ve babanın yaşı ile ilgili olarak, daha önce de belirtildiği gibi, çalışmaya katılan öğrencilerin akademik başarıları ile; anne ve babalarının yaşları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Annenin yaşı ile demokratik tutumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamış olmasından ötürü, öğrencinin akademik başarısındaki bu ilişkiyi, yaşı artan ve olgunlaşan annenin tutumuna bağlamak mümkün olmamıştır. Ancak bu yine de annenin yaşının artması ile çocuğuna karşı daha olgun, tecrübeli ve olumlu davranabileceği gerçeğini de gözlemlemektedir. Ayrıca çalışmada analizlere dahil edilmeyen bir unsur olmakla da birlikte, anne-babanın yaşının artmasının, daha başarılı olan bu çocukların onların ikinci, üçüncü, ... çocuklarının olmasını (ilk çocukları olmamasını) düşündürmesi ve ilk çocuk/çocukları ile olan ilişkilerinden kazandıkları tecrübeleri doğrultusunda, daha başarılı olan bu çocuklarına daha olumlu yaklaşım içinde buldukları da ihtimal dahilinde olabilir.

Bu bulgular doğrultusundaki süreçleri açıklamanın, nasıl işlediklerini saptamanın, araştırmanın amacını aşacağı düşünülmüştür. Ancak anne-babanın yaşı bağlamında sözü edilen ilişkilerin, başka çalışmalarca ana-amaç olarak belirlenip araştırılması, çalışma sonuçlarına göre ortaya çıkan en temel öneriyi oluşturmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, babanın çalışma ve eğitim durumları, ergenlerin algıladıkları, aile sorunları değerlendirme ölçeği ile ölçülen ekonomik sorunlar boyutu ile ilişkili bulunmuştur. Çocuklarının değerlendirmelerine göre çalışan babaların ailelerinin ekonomik sorunlar puan ortalaması, çalışmayan babaların ailelerinin ekonomik sorunlar puan ortalamasından düşük bulunmuştur. Bu bulguya paralel olarak da, babanın eğitim seviyesi düştükçe, çocuğunun algıladığı, ailenin ekonomik sorunları puan ortalaması yükselmiştir. Dolayısıyla araştırmada bu bulgular ile ilgili olarak ortaya çıkan sonuç, bir taraftan babaların eğitim seviyeleri-çalışma durumları-gelir düzeyleri ilişkileri ancak araştırmayı ilgilendiren diğer tarafı, ergenlik düzeyindeki çocuklarının bu ilişkilere dair farkındalıkları ve bunu ölçekler yoluyla yansıtmaları olmuştur. Çalışmaya katılan anne-babaların çocuklarının yanında ne kadar maddi konular hakkında konuştuğunu belirleyemeyiz. Ancak ilişkilerin tutarlılığına bakarak, ebeveynler bu konularda konuşsunlar ya da konuşmasınlar, çocukların durumu algılayabilecek bilişsel yeterlilikte olduğu öne sürülebilir.

Ebeveynlerin evlilik durumları, aile sorunları ve anne-baba tutumları ile ilgili bilgilerin tümü, yapılan araştırmada Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan çocuklardan alınmış, dolayısıyla onların algılarını yansıtmıştır. Thomas (1928) çocukların yetiştikleri koşulları “gerçek” olarak tanımlıyorlarsa, bunların en azından sonuçları bakımından “gerçek” olduklarını ifade etmiştir (Aktaran: Lamborn ve arkadaşları, 1991). Ayrıca bu çalışmaya sadece anne-babaları hayatta ve evli olan bölünmemiş ailelerden değil, farklı yapıdaki ailelerin de çocukları da alınmıştır. Dolayısıyla sonuçlar, farklı aile yapılarının birleşiminden oluşmaktadır. Bu çalışma sonuçları ile ilgili olarak önemli olduğu düşünülen ve unutulmaması gereken bir başka nokta da, belirli bir kategoriye yerleşen ebeveyn tutumunun, başka bir evren ya da tarihsel olarak farklı bir zaman içerisinde, aynı kategoride olup olmayacağıdır. Bu anlamda ebeveynlerin belirli bir kategoriye ait olup olmadığı, tamamen araştırma kapsamında göreceli olma özelliğini de taşımaktadır.

4. 3. Öneriler

- Anne-babalar; tutum ve davranışlarının çocuklarına etkileri hakkında bilinçlendirilmelidirler.
- Tüm okulların öğrenci ve velilerine sundukları hizmet, gerekli fiziksel koşulları hazırlamakla sınırlı kalmamalıdır. Özellikle öğrencileri ders başarıları için, anne-babalarına, tutum ve davranışları ile ilgili eğitimler de verilmelidir.
- Öğrencilerin ders başarısızlıkları ile ilgili yürütülen rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin kapsamına, anne ve babalar da dahil edilmelidir. Bu kapsamda, anne-babaların çocuklarına karşı olan tutum ve davranışlarının yanı sıra, birbirleri ile olan ilişkileri de çocuklarına yansımaları bağlamında değerlendirilmelidir.
- Anneler, çocukları ile beraber oldukları toplam zamandan bağımsız, nitelikli ilişkiler kurabildikleri takdirde, çalışsalar bile, çocuklarının okul yaşamlarına zarar vermeyecekleri konusunda bilgilendirilmelidirler.
- Bu çalışma kapsamına alınan öğrenciler, orta ve yüksek SED’deki ailelerin çocukları oldukları için, bulguların genellenebilmesi adına, düşük SED’deki aileler ve çocukları ile yapılacak çalışmaların ve ulaşılabilecek bulguların artması önemli olacaktır.
- Anne ve babanın çocuğa karşı tutumu ve çocuğun akademik başarısı ve gelişimi arasındaki bu araştırmada ortaya konan ilişki ilginç bulunmuştur. Dolayısıyla bu ilişkinin başka çalışmalarda da araştırılması, ilişkinin farklı örneklerde de varlığının ortaya konması bakımından önemli olacaktır.
- Araştırma sonucunda babası çalışmayan çocukların hiçbirinin annelerini “demokratik” olarak değerlendirmemeleri şaşırtıcıdır. Ancak bu bulgu ile ilgili sıkıntı, sadece çalışmada 13 çocuğun babasının çalışmaması, başka bir deyişle sayının çok sınırlı olmasıdır. Koşulu sağlayacak, daha kalabalık örneklerde, bu ilişkinin varlığını irdelenecek çalışmalar da ayrıca önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

- Amato, P.R. (1993) "Children's Adjustment to Divorce: Theories, Hypotheses and Emprical Support", *Journal of Marriage and Family*, 55, 23-28.
- Apak, S. (1989) , Gelişim Nörolojisi, İstanbul Bayrak Matbaası.
- Aydın, C. ve Ercan, E. S. (1995), Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu. İstanbul Gendaş A.Ş.
- Aydoğmuş, K. (1983). "Çocukta Uyum ve Davranış Bozuklukları". Aile ve Çocuk Sayı: 3.
- Aydoğmuş, K. (1991). "Çocukta Uyum ve Davranış Bozuklukları". Psikiyatri (Düzenleyen Amato, P.R.; Keith, B. (1991) "Consequences of Parental Divorce for Children's Well-Being", *Psychological Bulletin*, 110, 26-46.
- Aydoğmuş, K.; Baltaş, A.; Baltaş, Z.; Davaslıgil, Ü.; ve ark.(2004), (ed: Yavuzer, H.), *Ana-Baba Okulu*, 11. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Baumrind, D. (1980) "New Directions in Socialization Research", *American Psychologist*, 35, 639-652.
- Bee, H.; Bjorklund, B.R. (2004) *The Journey of Adulthood*, New Jersey: Pearson Prenrice Hall.
- Belsky, J. (1981) "Early Human Experience: A Family Perspective", *Developmental Psychology*, 17, 3-23.
- Belsky, J. (1984) "The Determinants of Parenting: A Process Model", *Child Development*, 55, 83-96.
- Belsky, J.; Youngblade, L.; Rovine, M.; Volling, B. (1991) "Patterns of Marital Change and Parent-Child Interaction", *Journal of Marriage and Family*, 53, 487-498.
- Block, H.J. (1973) "Conceptions of Sex-Role: Some Cross-Cultural and Longitudinal Perspectives", *American Psychologist*, 28, 512-526.

Block, H.J.; Block, J.; Morrison, A. (1981) "Parental Agreement-Disagreement on Child-rearing Orientations and Gender-related Personality Correlates in Children", *Child Development*, 52, 965-974.

Booth, A.; Amato, P.R. (1994) "Parental Marital Quality, Parental Divorce, and Relations with Parents" *Journal of Marriage and Family*, 56, 21-34.

Bornstein, M.H.; Haynes, O.M.; Azuma, H.; et al. (1998) "A Cross-National Study of Self-Evaluations and Attributions in Parenting: Argentina, Belgium, France, Israel, Italy, Japan and the United States", *Developmental Psychology*, 34, 662-676.

Brody, G.; Moore, K.; Gleib, D. (1994) "Family Processes During Adolescence as Predictors of Parent-Young Adult Attitude Similarity", *Family Relations*, 43, 369-373.

Bronfenbrenner, U. (1986) "Ecology of the Family as a Context for Human Development: Research Perspectives", *Developmental Psychology*, 22, 723-742.

Brown, B.B.; Mounts, N.; Lamborn, S.D.; Steinberg, L. (1993) "Parenting Practices and Peer Group Affiliation in Adolescence", *Child Development*, 64, 467-482.

Bumpus, M.F.; Crouter, A.C.; McHale, S.M. (2001) "Parental Autonomy Granting During Adolescence Exploring Gender Differences in Context", *Developmental Psychology*, 37, 163-173.

Chao, R.K. (1994) "Beyond Parental Control and Authoritarian Parenting Style: Understanding Chinese Parenting through the Cultural Notion of Training", *Child Development*, 65, 1111-1119.

Chao, R.K. (2001) "Extending Research on the Consequences of Parenting Style for Chinese Americans and European Americans", *Child Development*, 72, 1832-1843.

Cole, D.A.; Martin, J.M.; Peeke, L.A.; Seroczynski, A.D.; Fier, J. (1999) "Children's Over and Under Estimation of Academic Competence: A Longitudinal Study of Gender Differences, Depression, and Anxiety", *Child Development*, 70, 459-473.

Collins, W.A.; Russell, G. (1991) "Mother-Child and Father-Child Relationships in Middle Childhood and Adolescence: A Developmental Analysis", *Developmental Review*, 11, 99-136.

Crouter, A.C.; Helms-Erikson, H.; Updegraff, K.; McHale, S.M.; (1999) "Conditions Underlying Parents' Knowledge about Children's Daily Lives in Middle Childhood", *Child Development*, 70, 246-259.

Crouter, A.C.; MacDermid, M.S.; McHale, S.M.; Perry-Jenkins, M. (1990) "Parental Monitoring and Perceptions of Children's School Performance and Conduct in Dual- and Single-Earner Families", *Developmental Psychology*, 26, 649-657.

Darling, N.; Steinberg, L. (1993) "Parenting Style as Context: An Integrative Model", *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.

Davaslıgil, Ü. (1998) "Hipcraktif Bir Çocuğun Davranışını Değiştirme Tekniği". İstanbul İ.Ü. Eğitim Bilimleri Davranış Bozukluğu ve Eğilimi Basılmamış Ders Notları.

Davaslıgil, Ü. (1990) "Zeka Engelli Çocuklar Ders notları", İstanbul İ.Ü. Eğitim Bilimleri Basılmamış Ders Notları.

Dishion, T.J.; McMahon, R.J. (1998) "Parental Monitoring and the Prevention of Child and Adolescent Problem Behavior", *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 61-75.

Dornbusch, S.M.; Ritter, P.L.; Leiderman, P.H.; Roberts, F.; Fraleigh, M.J. (1987) "The Relation of Parenting Style to Adolescent School Performance", *Child Development*, 58, 1244-1257.

Dweck, C.S. (1986) "Motivation Processes Affecting Learning", *American Psychologist*, 41, 1040-1048.

Dweck, C.S.; Davidson, W.; Nelson, S.; Enna, B. (1978) "Sex Differences in Learned Helplessness: An Experimental Analysis", *Developmental Psychology*, 14, 268-276.

Eccles, J.S.; Midgley, C.; Wigfield, A; Buchanan, C.M.; Reuman, D.; Flanagan, C.; Maciver, D. (1993) "The Impact of Stage-Environment Fit on Young Adolescents' Experiences in Schools and in Families", *American Psychologist*, 48, 90-101.

Erel, O. , Burman, B. (1995) "Interrelatedness of Marital Relations and Parent-Child Relations: A Meta-Analytical Review", *Psychological Bulletin*, 118, 108-132.

Fehrmann, P.G.; Keith, T.Z.; Reimers, T.M. (1987) "Home Influence on School Learning: Direct and Indirect Effects of Parent Involvement on High School Grades", *Journal of Educational Research*, 80, 330-337.

Frey, K.S.; Ruble, D.N. (1987) "What Children Say About Classroom Performance: Sex and Grade Differences in Perceived Competence" *Child Development*, 58, 1066-1078.

Gander, M.J.; Gardiner, H.W. (2004), (ed: Bekir, O), *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 5. Basım, İmge Kitabevi, Ankara.

Ginsburg, G.S.; Bronstein, P. (1993) "Family Factors Related to Children's Intrinsic/Extrinsic Motivational Orientation and Academic Performance", *Child Development*, 64, 1461-1474.

Goldberg, W.A.; Easterbrooks, M.A. (1984) "The Role of Marital Quality in Toddler Development", *Developmental Psychology*, 20, 504-514.

Gordon, T. (2005), (ed: Özkan, B), *Çocukta Dış Disiplin mi İç Disiplin mi?*, 7. Basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Grolnick, W.S.; Benjet, C.; Kurowski, C.O.; Apostoleris, N.H. (1997) "Predictors of Parent Involvement in Children's Schooling", *Journal of Educational Psychology*, 89, 538-548

Grolnick, W.S.; Slowiaczek, M.L. (1994) "Parent Involvement in Children's Schooling: A Multidimensional Conceptualization and Motivational Model", *Child Development*, 64, 237-252.

Guannar-Gnechten, M. (1978) "Changing a Frightening Toy into a Pleasant Toy by Allowing the Infant to Control its Actions", *Developmental Psychology*, 14, 157-162.

Gülerce, A. (1996). *Türkiye'de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*, 1. Basım, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Güroğlu, B. (2002) *Prediction of Academic Achievement in Turkish Adolescents from Attachment Style and Mother's Parenting Style Variables*, Boğaziçi Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul.

Hess, R.D.; Holloway, S.D. (1984) "Family and School as Educational Institutions", *Review of Child Development Research*, 7, 179-222.

Hess, R.D.; McDewitt, T.M. (1984) "Some Cognitive Consequences of Maternal Intervention Techniques", *Child Development*, 55, 2017-2030.

Heyndrickx, F. (2004) *The Role of Parenting and Family Background on Turkish Adolescents' Academic Achievement*", Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Hinde, J.S. (1998) . "Parenting in Different Cultures", *Developmental Psychology*, 34, 698-700.

Holden, G.W.; Ritchie, K.L. (1991) "Linking Extreme Marital Discord, Child Rearing, and Behavior Problems: Evidence from Battered Women", *Child Development*, 62, 311-327.

Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukla İlişkiler: Ana Baba, Kardeş ve Akrabalar*. 1. Basım, İmge Kitabevi, İstanbul.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1970). "Social Norms and Authoritarianism: A Turkish American Comparison", *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 444-451.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). *İnsan Aile Kültür*, 1. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1998) . *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*, Altan Matbaacılık, İstanbul.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10. Basım, Evrim Yayınevi, İstanbul.

Karadayı, F. (1994). "Üniversite Gençlerinin Algılanan Ana-Baba Tutumları, Ana-Babayla İlişkileri ve Bunların Bazı Kişilik Özellikleri ile Bağlantısı", *Türk Psikoloji Dergisi*, 9, 15-25.

Kuzgun, Y. (1972). "Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi", Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara.

Lamb, M.E. (1976). "Effects of Stress and Cohort on Mother-Infant and Father-Infant Interactions", *Developmental Psychology*, 12, 435-443.

Lamborn, S.; Mounts, N.; Steinberg, L.; Dornbusch, S.M. (1991) "Patterns of Competence and Adjustment among Adolescents from Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families", *Child Development*, 62, 1049-1065.

Lewis, C.C. (1981). "The Effects of Parental Firm Control: A reinterpretation of the findings", *Psychological Bulletin*, 90, 547-563.

Libert, R.M.; Wicks-Nelson, R. (1981). *Developmental Psychology*, 3. edition, Englewood Cliffs: Prentice Hall Inc.

Licht, B.G.; Dweck, C.S. (1984). "Determinants of Academic Achievement: The Interaction of Children's Achievement Orientations with Skill Area", *Developmental Psychology*, 20, 628-636.

Lobitz, W.C.; Johnson, S.M. (1975). "Parental Manipulation of the Behavior of Normal and Deviant Children", *Child Development*, 46, 719-726.

Madi, B. (1989). "Aşırı Hareketli Çocuklar". Yaşadıkça Eğitimi. Sayı 8.

Miriam G. (1987). Heyecan Bozukluğu Olan Çocuklar. (Çv.: Hasan Karatepe)Ankara, Karatepe Yay.

Maccoby, E.E.; Martin, J.A. (1983) "Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction", P.H. Mussen ve E. Hetherington, *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*, 1-101, New York: Wiley.

O'Donnell, W.J. (1976) "Adolescent Self-Esteem Related to Feelings Towards Parents and Friends", *Journal of Youth and Adolescence*, 5.

Öztürk, O. (2004) *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, 10. Basım, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul.

Paikoff, R.L.; Brooks-Gunn, J. (1991) "Do Parent-Child Relationships Change During Puberty", *Psychological Bulletin*, 110, 47-66.

Polvan. Ö. (1986). Aşırı Hareketli Çocuklar ve Tedavisi" Aile ve Çocuk, Ak Yay..

Peterson, J.L.; Zill, N. (1986) "Marital Disruption, Parent-Child Relationships, and Behavior Problems in Children", *Journal of Marriage and the Family*, 48, 295-307.

Phillips, D.A. (1984) "The Illusion of Incompetence among Academically Competent Children", *Child Development*, 55, 2000-2016.

Pratkanis, A.R.; Breckler, S.J.; Greenwald, A.G. (1989) *Attitude Structure and Function*, Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Rohner, R.P.; Pettengill, S.A. (1985) "Perceived Parental Acceptance-Rejection and Parental Control among Korean Adolescents", *Child Development*, 56, 524-528.

Razon. N. (2000). "Okulöncesi Çocukta Sık Raslanan Uyum ve Davranış Sorunlarından Bazıları ve Anaokulunda Çözüm Önerileri. YA-PA Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri 5. İstanbul

Romney, D. (1996) "Çocuklarda Davranış Bozuklukları". (Çev.: Pınar Serbest. Yılmaz) Şenel. Hatice Günayer. "Özel Eğitim Bozukluğu ile Hiperaktivite Bozukluğunun Karşılaştırılması", Ankara A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi. Cilt 2. Sayı 2.

Rutter, M. (1979) "Maternal Deprivation: New Findings, New Concepts, New Approaches", *Child Development*, 50, 283-305.

Satır, S. (1996) "Özel Tevfik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili Anne-Baba Davranışları ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Semerci. B. , Turgay. A. *Bebeklikten Erişkenliğe Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu*, Alfa yayınevi.

Schultz, D.P.; Schultz, S.E. (2002) (ed. Aslay, Y.), *Modern Psikoloji Tarihi*, 2. Basım, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Schwarz, J.; Barton-Henry, M.; Pruzinsky, T. (1985). "Assessing Child Rearing Behaviors: A Comparison of Ratings Made by Mother, Father, Child, and Sibling", *Child Development*, 56, 462-479.

Sewell, W.; Hauser, R. (1980) "The Wisconsin Longitudinal study of Social and Psychological Factors in Aspirations and Achievements", *Research in the Sociology of Education and Socialization*, 1, 59-100.

Steinberg, L.; Elmen, J.D.; Mounts, N.S. (1989) "Authoritative Parenting, Psychosocial Maturity and Academic Success among Adolescents", *Child Development*, 60, 1424-1436.

Steinberg, L.; Lamborn, S.; Dornbusch, S.; Darling, N. (1992) "Impact Of Parenting Practices on Adolescent Achievement: Authoritative Parenting, School Involvement, and Encouragement to Succeed" *Child Development*, 63, 1266-1281.

Steinberg, L.; Mounts, N.S.; Lamborn, S.; Dornbusch, S. (1991) "Authoritative Parenting and Adolescent Adjustmenr Across Various Ecological Niches" *Journal of Research on Adolescence*, 1, 19-36.

Stevenson, D.L.; Baker, D.P. (1987) "The Family-School Relation and the Child's School Performance", *Child Development*, 58, 1348-1357.

Şemin, R.U. (1992) *Gençlik Psikolojisi*, 3. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Şenol, Z. (1999). "Hiperaktivite Nedir?"1 Yaşadıkça Eğitini. Sayı 61.

Şendil, G.; Balkan, İ.K. (2005) *Anne Baba Olmak*, 1. Basım, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Temel, Z.F.; Aksoy, A.B. (2001). *Ergen ve Gelişimi: Yetişkinliğe İlk Adım*, 1. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Thompson, L.; Walker, A. (1989) "Gender in Families: Women and Men in Marriage, Work, and Parenthood" *Journal of Marriage and Family*, 51, 845-872.

Tuğrul, C. (1996). "Gençlik Dönemindeki Aile Sorynlarını Değerlendirme Ölçeği: Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Türk Psikoloji Dergisi*, 36, 25-41

Yılmaz, A. (2000). "*Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*" Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara.

Yörükoğlu, A. (1980) *Çocuk Ruh Sağlığı*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Yazgan. Y. (2002). "Hiperaktif Çocuk Okulda", Evrim yayınevi.

EKLER

EK 1 BİREYSEL BİLGİ TOPLAMA FORMU

EK 2 ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

EK 3 AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ (PARI)

EK-1

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışmada okul çağındaki gençlerin yaşadığı sorunların bir kısmına ışık tutmak amaçlanmıştır. İlişikteki sorulara vereceğiniz ıçten cevaplar, çalışmanın sonuçlarının sağlıklı olması bakımından önemlidir. Vereceğiniz yanıtların tamamen gizli kalacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır.

(I)

1. Adınız Soyadınız:.....

2. Doğum Tarihiniz: ...../...../.....

3. Cinsiyetiniz: **Kız** ( ) **Erkek** ( )

4. Sınıfınız / Bölümünüz:.....

5. Kaç kardeşiniz var? (siz dahil):.....

6. Anneniz hayatta mı? **Evet** ( ) **Hayır** ( )

7. Babanız hayatta mı? **Evet** ( ) **Hayır** ( )

8. Annem babam evli: ( )

9. Annem babam ayrı: ( )

10. Şu anda oturduğunuz evde sizden başka kimler yaşıyor?

anne ( ) baba ( ) üvey anne ( ) üvey baba ( ) büyükbaba ( )
büyükanne ( ) kardeş(ler) ( ) diğer akraba(lar) ( ) diğer (lütfen belirtiniz):----

11. Anne ve babanızın en son bitirdiği okulu lütfen işaretleyiniz.

	anne	baba
İlkokul		
Ortaokul		
Lise		
İki Yıllık Yüksek Okul		
Üniversite (4 yıl ve üstü)		
Yüksek Lisans ve üstü		

12. Annenizin yaşı.....

13. Babanızın Yaşı.....

14. Anneniz şu an çalışıyor mu? **Evet** ( ) **Hayır** ( )

Cevabınız evet ise **işi**:.....

15. Babanız şu an çalışıyor mu? **Evet** ( ) **Hayır** ( )

Cevabınız evet ise **işi**:.....

16. Özel okulda kaç senedir öğrencisiniz?.....
17. Şu an öğrencisi olduğunuz okulda kaç senedir öğrencisiniz?.....
18. Düzenli olarak özel ders alıyor musunuz? **Evet** ( ) **Hayır** ( )
Cevabınız evet ise kaç ders alıyorsunuz? ( )
19. Okulunuzda burslu öğrenim görüyorsanız, bursunuz yüzde kaçtır?
.....

(II)

1. Evinizde derslerinizle kim ilgilenir?
2. Annem ( ) babam ( ) her ikisi ( ) hiçbiri ( ) diğer ( )
lütfen belirtiniz):.....
3. Aşağıdaki ifadelerden hangisi size daha çok uygun?

Çok başarılı bir öğrenciyim. ( )
Başarılı bir öğrenciyim. ( )
Başarısız bir öğrenciyim. ( )

4. Derslerinizdeki başarı ya da başarısızlığınızda hangisi etkindir?

Annem ( ) babam ( ) her ikisi ( ) hiçbiri ( ) diğer ( )
lütfen belirtiniz):.....

5. Derslerdeki başarısızlığımı anne ve babamdan saklarım.

Annemden: Evet ( ) **Hayır** ( ) **Babamdan: Evet** ( ) **Hayır** ( )

6. Aşağıdaki ifadelerden hangisi size daha çok uygun?

İleride çocuğum olursa ona **annemin** bana davrandığı gibi davranırım.

Kesinlikle davranırım. ( )
Belki davranırım. ( )
Kesinlikle davranmam. ( )

İleride çocuğum olursa ona **babamın** bana davrandığı gibi davranırım.

Kesinlikle davranırım. ( )
Belki davranırım. ( )
Kesinlikle davranmam. ( )

7. Aşağıdaki ifadelerden hangisi size daha çok uygun?

Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanıyorum. ( )

Geleceğim için iyi bir eğitim almam gerektiğine inanmıyorum. ( )

7. Belirli bir hobiniz var mı? **Evet** ( ) **Hayır** ( )

Cevabınız evet ise belirtiniz: **Spor:**.....

Sanat:.....

Diğer:.....

8. İleride özellikle seçmeyi düşündüğünüz bir meslek var mı? **Evet** ( ) **Hayır** ( )

Cevabınız evet ise belirtiniz:.....

ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki sorulara kendi **anne** ve **babanızı** düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışlarına ne kadar benzediğini düşünün ve değerlendirmenizi her biri için ayrı ayrı yapın.

Eğer **TAMAMEN BENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin sonundaki kutunun içine **4**,
BİRAZ BENZİYORSA 3,
BENZEMİYORSA 2,
HİÇ BENZEMİYORSA 1, yazınız.

1. Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem bana yardım eder.	
Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim babam bana yardım eder.	
2. Annem büyüklerle tartışmamam gerektiğini söyler.	
Babam büyüklerle tartışmamam gerektiğini söyler.	
3. Annem yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlar.	
Babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlar.	
4. Annem herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için susmam gerektiğini söyler.	
Babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için susmam gerektiğini söyler.	
5. Annem bazı konularda ' <i>sen kendin karar ver</i> ' der.	
Babam bazı konularda ' <i>sen kendin karar ver</i> ' der.	
6. Derslerimde ne zaman düşük not alsam, annem bana kızar.	
Derslerimde ne zaman düşük not alsam, babam bana kızar.	
7. Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, annem bana yardım eder.	
Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, babam bana yardım eder.	
8. Annem kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onunla tartışmamam gerektiğini söyler.	
Babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onunla tartışmamam gerektiğini söyler.	
9. Annem benden bir şey yapmamı istediğinde, niçin bunu yapmam gerektiğini söyler.	
Babam benden bir şey yapmamı istediğinde, niçin bunu yapmam gerektiğini söyler.	
10. Annemle her tartıştığım da bana ' <i>büyüdüğün zaman anlarsın</i> ' der.	
Babamla her tartıştığım da bana ' <i>büyüdüğün zaman anlarsın</i> ' der.	
11. Derslerimden düşük not aldığım da, annem beni daha çok çalışmam için destekler.	
Derslerimden düşük not aldığım da, babam beni daha çok çalışmam için destekler.	
12. Annem yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verir.	
Babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verir.	
13. Annem arkadaşlarımı tanır.	

Babam arkadaşlarımı tanır.	
14. Annem istemediği bir şey yaptığımda, bana karşı soğuk davranır ve küser.	
Babam istemediği bir şey yaptığımda, bana karşı soğuk davranır ve küser.	
15. Annem sadece benimle konuşmak için zaman ayırır.	
Babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırır.	
16. Derslerimden düşük notlar aldığımda, annem öyle davranır ki suçluluk duyar ve utanırım.	
Derslerimden düşük notlar aldığımda, babam öyle davranır ki suçluluk duyar ve utanırım.	
17. Annemle birlikte hoşça vakit geçiririz.	
Babamla birlikte hoşça vakit geçiririz.	
18. Annemi kızdıracak bir şey yaptığımda, onunla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermez.	
Babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onunla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermez.	

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı (X) işareti koyunuz.

19. Genelde annen baban okul zamanı hafta içi gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verir mi?

Annem:
Evet Hayır

Babam:
Evet Hayır

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içi en geç saat kaçta kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir(Pazartesi-Cuma arası)?

Annem:

8:00'den önce	10:00-10:59 arası	
8:00-8:59 arası	11:00 ya da daha geç	
9:00-9:59 arası	İstediğim saate kadar	

Babam:

8:00'den önce	10:00-10:59 arası	
8:00-8:59 arası	11:00 ya da daha geç	
9:00-9:59 arası	İstediğim saate kadar	

20. Genel olarak annen/baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verir mi?

Annem:
Evet Hayır

Babam:
Evet Hayır

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Cuma ya da Cumartesi akşamları en geç saat kaçta kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir?

Annem:

8:00'den önce	10:00-10:59 arası	
8:00-8:59 arası	11:00 ya da daha geç	
9:00-9:59 arası	İstediğim saate kadar	

Babam:

8:00'den önce	10:00-10:59 arası	
8:00-8:59 arası	11:00 ya da daha geç	
9:00-9:59 arası	İstediğim saate kadar	

Annen/baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterir?

Annen:	Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir
21.Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,			
22.Boş zamanlarında ne yaptığını,			
23.Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,			
Baban:	Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir
21.Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,			
22.Boş zamanlarında ne yaptığını,			
23.Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,			

Annenin/babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgisi vardır?

Annen:	Bilgisi yoktur	Çok az bilgisi vardır	Çok bilgisi vardır
24.Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,			
25.Boş zamanlarında ne yaptığın,			
26.Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,			

Baban:	Bilgisi yoktur	Çok az bilgisi vardır	Çok bilgisi vardır
24.Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,			
25.Boş zamanlarında ne yaptığın,			
26.Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,			

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ

Aşağıda verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz:

4	3	2	1
Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum

Görüşünüzü bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, gene de cevaplandırmanızı rica ederiz.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği

Faktör I: Aşırı Koruyuculuk

- 1- Çocuk yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.
- 3- Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.
- 4- Bir anne çocuğun düş kırıklığına uğraması için elinden geleni yapmalıdır.
- 7- Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki, zamanın boşa geçirmesi affedilmez.
- 11- Bir anne çocuğun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.
- 12- Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk ileride herhalde mutlu bir kişi olacaktır.
- 14- Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.
- 26- Bir annenin çocuğun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü, çocuğu onun bir parçasıdır.
- 27- Uyanık bir anne-baba çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.
- 28- Çocuklar, anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.
- 32- Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.
- 34- İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.
- 36- Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.
- 46- Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.
- 51- Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için (hep bir şeyler yapmaları ve) boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.
- 57- Anne-babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün işlerden sakınmalıdırlar.

Faktör II: Demokratik ve Eşitlik

- 2- Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.
- 13- Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha akıcı olur.
- 18- Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklemeli, biraz da kendilerini çocuklarına uymalıdır.
- 22- Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorsa, bunu anne ve babalarına söyleyebilmelidirler.
- 29- Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse, büsbütün şikayetçi olurlar.
- 37- Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.
- 44- Çocukların sorunlarına eğilirsanız sizi oyalamak için türlü masallar uydururlar.
- 45- Eğer anne ve babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.
- 59- Çocukların toplantılarıyla, kız-erkek arkadaşlarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.

Faktör III: Annenin Ev Kadınlığını Ret Etmesi

- 6- Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.
- 9- Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeter derecede özgür olmamasıdır.
- 16- Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar.
- 17- Bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalan bir annenin, sonunda çocuklar sinirine dokunur.
- 21- Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.
- 23- Genç bir kadın yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olmak onu tutuklanmış duygusuna kaptırır.
- 31- Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.
- 38- Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.
- 41- Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.
- 42- Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.
- 49- Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.
- 52- Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.
- 55- Çocuklar bencil olduklarından hep birşeyler isterler. Bu durumlarda da annesinin tepesinin atması normaldir.

BÖLÜM IV: Karı – Koca Geçimsizliği

- 8- Babalar, biraz daha Őefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.
- 19- Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayıŐılı olmalarını dilerlerdi.
- 33- Babalar daha az bencil olsalar kendilerine dűŐen görevi yaparlardı.
- 40- Anne-baba arasındaki bazı sorunlar küçük bir tartışma ile çözümlenemez.
- 48- Eđer bir anne çocuklarını iyi yetiŐtirmiyorsa belki de bu, babanın kendine dűŐen görevi iyi yapmasından ileri geliyordur.
- 54- Kendi haklarına sahip olabilmesi için bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Ardahanda doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Erzurum – Oltuda tamamladı. 1999 yılında üniversite sınavına girdi ve Maltepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümünü burslu olarak kazandı. 2003-2004 Eğitim Öğretim yılında Lisans eğitimini tamamlayarak aynı yıl Marmara Kolejinde Psikolojik Danışman olarak göreve başladı. Halen aynı görevi sürdürmektedir.